

Dragana Nenadović

Aleksandra Vešović-Ivanović

Moć jezika

Crnogorski jezik za deveti razred osnovne škole
PRIRUČNIK ZA NASTAVNIKE

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
PODGORICA, 2011.

Dragana Nenadović
Aleksandra Vešović-Ivanović

Moć jezika

Crnogorski jezik za deveti razred osnovne škole
PRIRUČNIK ZA NASTAVNIKE

Izdavač

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica

Glavna i odgovorna urednica

Nađa Durković

Urednica

Biljana Čulafić

Recenzenti

dr Adnan Čirgić

dr Radoslav Rotković

Ljubinka Nedić

Rada Mujović

Zorica Minić

Lektura i korektura

Slađana Albijanić

Ilustracije i dizajn

Slađana Bajić-Bogdanović

Tehnički urednik

Rajko Radulović

Za izdavača

Nebojša Dragović

Štampa

Štamparija Ostojić – Podgorica

Tiraž

500

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Централна народна библиотека Црне Горе, Цетиње
ISBN 978–86–303–1614–2
COBISS.CG–ID 18451984

Nacionalni savjet za obrazovanje, rješenjem broj 16-3746 od 11. 7. 2011. godine,
odobrio je ovaj udžbenički komplet za upotrebu u osnovnoj školi.

SADRŽAJ

Uvod	5
1. Da Vas pitam	8
2. Sa stilom	9
3. O piscima, rediteljima, glumcima, naučnicima... ..	13
4. Vjerovali ili ne	15
5. Molba, žalba, tužba	17
6. Od riječi do riječi	19
7. Putujte, posmatrajte, pišite	22
8. Dan za danom	23
9. I jezik ima istoriju	26
Nastavni listići	29
Rješenja nastavnih listića	59
Rješenja zadataka iz Radne sveske	63
Literatura	81

UVOD

Udžbenik crnogorskog jezika za IX razred osnovne škole napisan je s namjerom da učini rad na času funkcionalnim, da predloži sadržaje i modele obrade nastavnog gradiva i da podstakne kreativnost i maštu nastavnika.

Koncepcija Udžbenika ostaje ista kao i prethodnih godina: najavljuje se što treba novo naučiti, što ponoviti, obrađuju se odgovarajući nastavni sadržaji, slijedi zanimljivost i, na kraju, pregled cjeline. Udžbenik ima devet cjelina. U svakoj cjelini nalaze se neumjetnički tekstovi (novinski članci, reklame, domaći i pismeni zadaci učenika, javna obavještenja, poštanski i bankarski obrasci...), koji oslikavaju situacije iz svakodnevnog života, zanimljivi su, razumljivi i odgovaraju uzrastu učenika. Analiza polaznog teksta usmjerena je na razumijevanje pročitanog i razvijanje sposobnosti učenikove imaginacije. Pitanja podstiču učenika/učenicu¹ na razmišljanje i argumentovano kazivanje, zato odgovori mogu biti raznoliki. Nastavnik/nastavnica² može postaviti i dodatna pitanja i razviti raspravu ukoliko su učenici zainteresovani. Važno je kod učenika razvijati sposobnost uočavanja uzroka i posljedice, zaključivanja, a ne samo memorisanja.

Neki sadržaji su već obrađivani u VI, VII i VIII razredu (pismo, izvještavanje, opisivanje, pripovijedanje). U IX razredu uvode se novi pojmovi da bi se sadržaji proširili i produbila znanja.

Treba nastaviti sa razvijanjem sve četiri komunikacijske vještine (repcijske – slušanje i čitanje i produkcijske – govor i pisanje), odnosno ohrabriti učenike da slobodno iznose mišljenje, brane svoj stav, obrazlažu tvrdnje. Nastavnik treba da bude uporan čak i ako učenik griješi u definisanju pojmova i izvođenju zaključaka. U komunikaciji sa učenicima iz odjeljenja i sa nastavnikom takav učenik treba da uvidi da je pogriješio i da može da koriguje svoje mišljenje, a nikaako da svoje pogrešne odgovore smatra neuspjehom koji će ga obeshrabriti i učiniti nesigurnim.

Više pažnje treba posvećivati prepoznavanju i uočavanju pravila i njegovoj praktičnoj primjeni nego memorisanju i reprodukciji.

Važno je prepoznavanje jezičke pojave, uočavanje gramatičkih i pravopisnih pravila i, posebno, njihova praktična primjena.

I ove godine predviđena su dva istraživačka rada kojima se razvija timski rad učenika. Učenici treba da primijene što su naučili u okviru cjelina i stvore nešto novo. Na samom kraju Udžbenika nalazi se pojmovnik kako bi se i učenicima olakšao pregled naučenog.

Radna sveska je podijeljena na iste cjeline kao i Udžbenik jer je predviđena za rad uz Udžbenik.

Na časovima utvrđivanja i individualnog rada desiće se da neki učenici brzo riješe zadatke u Radnoj svesci jer su laki i jednostavni. Nastavnik treba da ima pripremljene dodatne, teže, ali zanimljive zadatke, kako bi posvetio pažnju svim učenicima, i imao pitanja i zadatke u skladu sa mogućnostima svakog učenika.

Preporučuje se nastavnicima da prednost daju funkcionalnoj gramatici i pravopisu i

1 U daljem tekstu učenik/učenici

2 U daljem tekstu nastavnik/nastavnici

njihovoj praktičnoj primjeni jer učenici na kraju trećeg ciklusa treba da imaju znanja primjenjiva u svakodnevnoj komunikaciji. Zbog toga, prije učenja padežne sinonimije i prijedloško-padežne konstrukcije, smatramo da treba obnoviti padeže (gradivo VI razreda), ali insistirati na funkcionalnosti i na ispravljanju grešaka upornim vježbanjem (dativ/lokativ, akuzativ/ lokativ; semantičko miješanje prijedloga **radi** i **zbog**...). Naravno, ovo su samo naše preporuke, jer svaki nastavnik, budući da je kompetentan u svojoj struci, potpuno je samostalan u radu, pa prema tome i u odabiru nastavnih metoda i pristupa jezičkim pojavama.

Uočljivo je da nema domaćih zadataka. Smatramo da ako nastavnik nema vremena da pregleda domaći zadatak, nema svrhe da ga učenici pišu jer je veoma važna povratna informacija da li je nešto dobro urađeno ili nije.

U Radnoj svesci nalaze se tri testa kojima se ponavlja i provjerava naučeno u IX razredu. Ovim testovima učenici se pripremaju za rješavanje testova koje će da sastavi i ocjenjuje nastavnik.

Priručnik uz Udžbenik i Radnu svesku *Moć jezika* za IX razred devetogodišnje osnovne škole pisan je s namjerom da se olakša rad nastavnika. Ni ove godine, kao ni ranijih, nemamo namjeru da svoja metodička rješenja namećemo kao jedina i obavezujuća, niti obavezu da u Priručniku obradimo sve nastavne jedinice. To ne bi bilo u duhu novog nastavnog programa i uloge nastavnika u reformisanoj školi. Kreativni nastavnik iskoristiće ponuđene sadržaje na način i u onoj mjeri koje smatra primjerenim svojim učenicima, uslovima u kojima radi i svome načinu rada.

Zato sve ponuđene sadržaje u Priručniku, kao i one u Udžbeniku i Radnoj svesci, treba shvatiti kao pomoć i prijedloge koji su moguće polazište oblikovanja ličnog kreativnog pristupa nastavi jezika. **Važno je da nastavnik ostvari cilj i da vodi računa o standardima i ispitnom katalogu koji se nalaze u Predmetnom programu.**

U Priručniku su autori dali prijedlog razrade Predmetnog programa na broj časova. Nastavi jezika u IX razredu namijenjeno je 67 časova, a nastavi književnosti 45. Lokalna zajednica treba da učestvuje u izradi Predmetnog programa 20% (10% za nastavu književnosti i 10% za nastavu jezika).

Autori su dali prijedlog za 31 časova obrade i 26 časova za utvrđivanje, vježbanje i rješavanje testova. U neposrednom radu s učenicima, nastavnik će vidjeti kojim pojmovima i sadržajima treba posvetiti više pažnje i zavisno od toga planirati rad na ostalim časovima.

Svaku cjelinu autori su podijelili na broj časova. (Prijedlog podjele časova dat je u tabeli.)

CJELINA	BROJ ČASOVA
1. Da Vas pitam	3
2. Sa stilom	8
3. O piscima, rediteljima, glumcima, naučnicima...	8
4. Vjerovali ili ne	5
5. Molba, žalba, tužba	4
6. Od riječi do riječi	9
7. Putujte, posmatrajte, pišite	4
8. Dan za danom	7
9. I jezik ima istoriju	8

Ova podjela na broj časova obrade i utvđivanja, na broj časova unutar cjelina, kao i redosljed gradiva nije obavezna. O tome odlučuje nastavnik. Važno je ostvariti cilj u skladu sa standardima znanja. Takođe, nastavnik treba da ima u vidu i broj časova namijenjen izradi pismenih zadataka (dva pismena zadatka u prvom i dva pismena zadatka u drugom polugodištu).

U prijedlogu podjele časova polazile smo od maksimalnog broja časova po cjelini. To, na primjer, znači da će u jednom odjeljenju za obradu reportaže biti potrebno 5–6 časova, a u drugom 3–4.

U dodatku Priručnika nalaze se nastavni listići namijenjeni utvrđivanju, ponavljanju i provjeri naučenog. Nastavni listići su priređeni tako da ih je lako umnožiti i dati učenicima na rješavanje.

U Priručniku se nalaze i rješenja zadataka, vježbanja i testova iz Radne sveske, a takođe i rješenja nastavnih listića.

Sve dobronamjerne primjedbe i sugestije biće nam dragocjene i dobrodošle, posebno od onih koji će biti u prilici da procjenjuju valjanost ovog kompleta u neposrednom radu s učenicima.

Autorke

1. DA VAS PITAM

Ciljevi koje treba ostvariti pri obradi ove cjeline su da učenici:

- razvijaju sposobnost čitanja i razumijevanja publicističkih teksova (**intervju**)
- u tekstovima i rečenicama prepoznaju **zavisnosložene rečenice, objekatske rečenice, rečenice sa jednim i dva objekta i rečenice bez objekta.**

I ČAS

Na prvom času nastavnik s učenicima razgovara o oblicima novinarskog izražavanja. Bitno je da učenici uoče da se intervju razlikuje sadržajno i grafički od drugih oblika novinarskog izražavanja i da ga lako prepoznaju. Takođe na osnovu pitanja iz Udžbenika kao i pitanja nastavnika, učenik treba da uoči karakteristike intervjuja (važan je povod, izbor i novinarovo poznavanje teme, izbor sagovornika, način postavljanja pitanja...)

Ako ima vremena, rad se nastavlja u Radnoj svesci na str. 4, 5, 6 i 7, vježbanja broj 1, 2, 3, 4, 5 i 6 i na nastavnom listiću broj 1.

II ČAS

Na drugom času učenici uče zavisnosložene rečenice i njihovu podjelu s posebnim osvrtom na priloške rečenice.

Rad se nastavlja u Radnoj svesci na str. 7 i 8, vježbanja broj 7, 8, 9, 10 i 11.

III ČAS

Na ovom času uče se objekatske rečenice. Najvažnije je da učenici zapamte da su zavisno-upitne rečenice po značenju izjavne, a ne upitne i da se na kraju tih rečenica piše tačka, a ne upitnik. Takođe, ako ima vremena, učenici rade rečenice s jednim i dva objekta i rečenice bez objekta. Ako nema vremena, to će naučiti na narednom času.

Rad se nastavlja u Radnoj svesci na str. 8 i 9, vježbanja broj 12, 13, 14 i 15.

2. SA STILOM

- Ciljevi koje treba ostvariti prilikom obrade cjeline *Sa stilom* jesu da učenici:
- razvijaju sposobnost tečnog čitanja naglas i tihog čitanja štampanih i pisanih tekstova
- razvijaju vještinu slušanja svom uzrastu odgovarajućih jednostavno izgovorenih/čitanih naglas/snimljenih/ekranizovanih tekstova (**opis prostora – enterijer i eksterijer**)
- razvijaju sposobnost govornog nastupa s unaprijed pripremljenom temom
- u tekstu uočavaju i razumiju pojmove: **iskazi, rečenice bez subjekta, subjekatske rečenice**, i njihovu funkciju u jeziku; pravilno ih koriste u usmenom i pismenom izrazu
- razvijaju sposobnost primjene pravopisnih pravila; pravilno pišu **zajedničke imenice u službi vlastitog imena**.

I ČAS

Na prvom času učenici čitaju tekst *Kula Redžepagića* (Udžbenik, strana 19). Prvo čitaju tekst u cjelini. Zatim se pomoću pitanja upućuju na prvi dio teksta. Uočavaju da je u prvom dijelu teksta opisan spoljašnji izgled Kule i izdvajaju važne pojedinosti tog opisa. U tome će im pomoći i fotografija. Na osnovu drugog dijela teksta izdvajaju pojedinosti opisa unutrašnjeg prostora i uočavaju objektivnost ovog opisa. U završnom dijelu časa učenici u paru pišu opis enterijera na osnovu datih pojmova.

Učenici mogu dobiti i različite zadatke, na primjer, da jedan par napiše subjektivni, a drugi par objektivni opis.

II ČAS

Čas se može započeti čitanjem zadataka koje su učenici dobili na prethodnom času. Zatim učenici gledaju snimak dijela televizijske emisije o slikaru Polu Sezanu u kome se govori o njegovom ateljeu.

SEZANOV ATELJE

Majka mu je umrla 1887. i on je morao da proda Ža de Bufan, svoj dom iz djetinjstva i inspiraciju mnogih slika. Ali, kupio je seosku kuću u Lovu, na padini sjeverno od Eksa i tu je sebi izgradio posebni atelje. Fantastično. Ovo je njegovo utočište, laboratorija gdje radi i razmišlja. Osmislio ga je tako da ovo mjesto bude savršeno za njega.

Prvo veličina. Prostorija je visoka i široka. Ali, najbitnija je svjetlost. Postavio je veliki prozor. Gleda prema sjeveru i hvata najbolje svjetlo. Napravio je i još jedan koji hvata svjetlost s juga. Postavio je kapke da bi mogao da je koristi samo kada mu treba. Zatim, vidite čitavu opremu koja je potrebna jednome slikaru. Osjeća se njegovo prisustvo. Tu je radno odijelo, kaput, kišobran i divni prašnjavi šešir, koji je stalno nosio i po suncu u Provansi. Tu je mali štafelaj gdje je radio skice i manja ulja na platnu. Tu su i predmeti mrtve prirode, luk i svuda prisutne slavne jabuke. Tu je i Kupidon, koga je ovjekovječio na dvije sjajne slike mrtve prirode. I lobanje, morbidna mrtva priroda, memento mori koji je sli-

kao. Torba koju je nosio na leđima. To je nosio kada je išao u prirodu. Stolica, kutija za boje, štap za koji se pridržavao. Nosio je i kišobrane, ne samo za zaštitu od sunca, već i da se sakrije da ga niko ne bi prepoznao. Sigurno je više pažnje privlačio šetajući se tako po prirodi. Tamo je slika koja nas podsjeća da je Sezan bio vezan za klasičnu tradiciju. I najzanimljivije, velike merdevine na koje se penjao čak i kao starac da bi imao najbolji pogled na ono što slika. Tu je i veliki štafelaj za slikanje na platnima velikih razmjera. Na njemu je posljednjih deset godina radio na svom velikom projektu: tri ogromna platna za koja je morao da napravi rupu u zidu da ih iznese. Odavde su ona izašla u svijet.

Nepoznate riječi:

- Cupidon – starorimski bog ljubavi
- memento mori – sjeti se da ćeš umrijeti, tj. da je život prolazan (iz Biblije)

Pitanja poslije prvog slušanja:

Šta je opisano u tekstu?

Koje podatke o Sezanovoj kući saznaješ?

Koje su pojedinosti Sezanovog ateljea posebno izdvojene?

Da li je opis subjektivan ili objektivan? Obrazloži svoj stav.

Učenici dobijaju nastavni listić broj 2 u koji će, nakon drugog slušanja, upisati ono što smatraju da je značajno za ovaj opis, da bi kasnije, nakon drugog slušanja i na osnovu podataka koje su zapisali, mogli samostalno usmeno da opišu Sezanov atelje. Mogu raditi i u paru. Nekoliko učenika govorno nastupa, ostali mogu dopunjavati svojim komentarima.

Na kraju časa učenici rade nastavni listić broj 3.

III ČAS

Na ovom času rade se iskazi. Prvo se čita tekst *Neobični čuvar prošlosti*, koji je opis spoljašnjeg prostora, a zatim, putem podvučenih rečenica u tom tekstu učenici dolaze do zaključka o tome koje su rečenice iskazi. Istaći njihovu čestu upotrebu u svakodnevnom govoru, u dijalozima, kada ih koristimo zbog ekonomičnosti izražavanja, kao i zbog toga da ne bi dolazilo do čestih ponavljanja subjekata i predikata. U završnom dijelu časa učenici se upoznaju sa pravopisnim pravilom o pisanju zajedničkih imenica kojima se označava titula (car – Car, kralj – Kralj, vladika – Vladika).

Za utvrđivanje može se koristiti nastavni listić broj 4.

IV ČAS

Četvrti čas ove cjeline predviđen je za obradu rečenica bez subjekta. Važno je da učenici uoče osnovnu karakteristiku ovih rečenica (da nemaju subjekat i da on ne može biti iskazan zbog prirode radnje koja se tom rečenicom iskazuje). Zatim će zapaziti i obezličene rečenice a na osnovu tabele u Udžbeniku upoređić ih sa rečenicama sa subjektom i predikatom. Takođe,

mogu se uporediti ove rečnice sa iskazima.

Na kraju časa učenici rade vježbanja broj 14–18 iz Radne sveske strane 15 i 16.

V ČAS

Na ovom času učenici treba da nauče da u tekstovima uočavaju i razumiju subjektske rečenice, kao posebnu vrstu zavisnosloženih rečenica. Uvodni dio časa može se posvetiti obnavljanju zavisnosloženih rečenica. Takođe, mogu se obnoviti i objektske rečenice, jer će na ovom času one biti pominjane, a sa subjektskim rečenicama zajednička im je podjela na odnosne, zavisnoupitne i izrične rečenice. Nije potrebno da učenici znaju da imenuju posebnu vrstu subjektskih rečenica, već da uoče da je subjekat iskazan rečenicom, koja se može iskazati i zamjenicom (kod odnosnih rečenica), pitanjem (kod zavisnoupitnih) ili izriču glagol govorenja, mišljenja, opažanja u pasiviziranom obliku (za razliku od objektskih) koje su u aktivnom obliku. Učenicima treba skrenuti pažnju da kod zavisnoupitnih rečenica na kraju rečenice pišu tačku (a ne upitnik, kako to često griješe).

U završnom dijelu časa učenici sami pišu subjektske rečenice uz predikate koji su dati u zadatku.

VI ČAS

Šesti čas planiran je za utvrđivanje gradiva druge cjeline.

U okviru utvrđivanja može se pročitati i tekst zanimljivosti na kraju prve cjeline Udžbenika, *Kuća Mila ili život u kamenoj skulpturi*. Tekst je opis neobične građevine španskog arhitekta Antonija Gaudija. U uočavanju pojedinosti opisa eksterijera može poslužiti i fotografija koja prati ovaj tekst.

Učenici rade vježbanja u Radnoj svesci, strane 10–17, (osim zadataka rađenih prilikom utvrđivanja rečenica bez subjekta).

VII i VIII ČAS

Kao i u prethodne tri godine, učenici u nastavi crnogorskoga jezika imaju istraživačke radove. Oni su u duhu podsticanja problemskog mišljenja. Za njih se učenici podrobno pripremaju tako što ih nastavnik na vrijeme obavijesti o podjeli na grupe i konkretnim zadacima. Treba ostaviti dovoljno vremena da učenici prikupe podatke i analiziraju ih, kao i da razviju plan rješenja problema. Preko istraživačkog rada vježba se i kooperativno učenje (vještina rada u timu: diskusija i razmjena mišljenja, podjela rada, uvažavanje tuđih argumenata...).

ISTRAŽIVAČKI RAD 1

Za istraživački rad predviđena su dva časa. Na prvom času, učenici se dijele u pet grupa. Način podjele učenika u grupe određuje nastavnik vodeći računa da sagovornike intervjuišu bolji učenici. Svaka grupa osmišljava pitanja za svog sagovornika na temu:

UNIFORMA U ŠKOLI

Sagovornici su pedagog (1. grupa), psiholog (2. grupa), roditelji (3. grupa), učenici/učeni-
ce IX razreda (4. grupa), nastavnik – po mogućnosti i stariji i mlađi (5. grupa). Za osmišljavanje
pitanja učenici imaju 20 minuta (pitanja treba da su napisana na panou, hameru ili većem papi-
ru). Predstavnik svake grupe ima do tri minuta da pročita pitanja i da pano (hamer, veći papir)
zakači na tablu ili zid učionice. Sljedećih 10 minuta učenici upoređuju pitanja i uz pomoć nast-
avnika odabiraju pet koja će da postave sagovornicima. Na samom kraju časa, učenici bilježe pi-
tanja koja će da postavljaju sagovornicima.

Na drugom času učenici donose intervjue i u grupi vode računa o formi intervjua (kratka i
jasna pitanja, duži odgovori). Ako je intervju snimljen na diktafonu, treba da ga prepisu vodeći
računa i o načinu na koji će da odvoje pitanja od odgovora (bold; italik; ako je u rukopisu, pitan-
ja su napisana štampanim slovima, a odgovori pisanim i slično). Za sređivanje intervjua imaju
15 minuta, a zatim predstavnik svake grupe ima pet minuta da predstavi odjeljenju intervjua svo-
je grupe. Napisani intervjua treba da postave na pano, tablu, zid učionice pored table...

Na kraju časa, pet minuta, učenici uz pomoć nastavnika izvode zaključak o stavu sagovor-
nika prema nošenju uniforme u školi.

3. O PISCIMA, REDITELJIMA, GLUMCIMA, NAUČNICIMA...

Ciljevi cjeline *O piscima, rediteljima, glumcima, naučnicima...* su da učenici:

- percipiraju stručne tekstove povezane sa temama iz drugih oblasti, npr. filmske umjetnosti, književnosti...
- razvijaju sposobnost čitanja, razumijevanja i razlikovanja **biografije** i **autobiografije**
- nauče značenje i osnovnu službu padeža u rečenici.

I ČAS

Nastavnik s učenicima razgovara o biografiji, što može da bude uvod u razgovor o razlici između biografije i autobiografije.

Poslije čitanja tekstova iz Udžbenika (str. 33, 34, 35), slijedi razgovor. Na osnovu pitanja nastavnika kao i pitanja iz Udžbenika, učenici uočavaju karakteristike biografije i autobiografije i razlike između njih.

Rad se nastavlja u Radnoj svesci na str. 18 i 19, vježbanja broj 1 i 2.

II ČAS

Drugi čas ove cjeline je predviđen za učenje nezavisnih padeža – nominativa i vokativa. Na osnovu primjera, pitanja iz Udžbenika i pitanja nastavnika, učenici uočavaju službu nominativa u rečenici kao i značenje vokativa.

Rad se nastavlja u Radnoj svesci na str. 19 i 20, vježbanja broj 3 i 4.

III ČAS

Treći čas ove cjeline predviđen je za učenje genitiva. Učenici na osnovu pitanja nastavnika ukazuju na osnovna značenja genitiva koja su učili u VI razredu a zatim na osnovu primjera iz Udžbenika i tabele date na str. 38 uočavaju i ostala značenja i službu genitiva. Posebno je važno da učenici nauče semantičku razliku između prijedloga *zbog* i *radi*.

Na kraju časa rade vježbanja broj 5 i 6 u Radnoj svesci na str. 20.

IV ČAS

Ovaj čas planiran je za obnavljanje osnovnog značenja dativa i akuzativa, padeža koje su učenici radili u prethodnim razredima. Na osnovu primjera u Udžbeniku i pitanja nastavnika, učenici proširuju znanja o tim padežima.

Rad se može nastaviti vježbanjima broj 7, 8, 9 iz Radne sveske, str. 20 i 21.

V ČAS

Na petom času učenici uče instrumental. S obzirom na to da su česte greške u upotrebi pre-

dloga s uz instrumental, najvažnije je da nastavnik brojnim vježbanjima ukaže učenicima, u zavisnosti od značenja instrumentala, kako je pravilno pisati i govoriti.

Čas se nastavlja vježbanjima 10, 11 i 12 iz Radne sveske, strana 21.

VI ČAS

Ovaj čas je predviđen za obnavljanje i proširivanje znanje o lokativu. Posebno je važno da učenici zapamte da se lokativ najčešće upotrebljava uz glagole mirovanja i da se po tome razlikuje od dativa i akuzativa.

Rad se nastavlja u Radnoj svesci na str. 21 i 22, vježbanja broj 13 i 14.

VII ČAS

Sedmi čas je predviđen za utvrđivanje gradiva. Učenici rade test u Radnoj svesci na str. 24, 25, 26 i 27.

4. VJEROVALI ILI NE

Ciljevi izučavanja cjeline *Vjerovali ili ne* jesu da učenici:

- razvijaju sposobnost čitanja i razumijevanja publicističkih tekstova (**vijesti, izvještaja, reportaže**)
- prepoznaju i imenuju odgovarajućim izrazima već naučene pojmove (vijest, izvještaj)
- upoznaju namjeru i značaj publicističko-novinarskog stila i razvijaju sposobnost njegovog razlikovanja od drugih funkcionalnih stilova
- prepoznaju **padežnu sinonimiju**.

I ČAS

Na prvom času na osnovu primjera iz Udžbenika treba obnoviti karakteristike izvještaja kako bi učenici uočili razliku između izvještaja i reportaže. Iz reportaže *Sin Lili Bej Juka iz Santa Roze* treba da shvate karakteristike reportaže i da ova reportaža govori o ličnosti.

II ČAS

Ovaj čas bi bilo dobro započeti ponavljanjem osnovnih karakteristika reportaže i podsjetiti se reportaže o Ripliju. Zatim slijedi čitanje reportaže *Ulcinjska priča na račun ljeta 2006* kako bi učenici mogli da uporede ovu i reportažu o Ripliju i istaknu sličnosti i razlike. Naravno, prije upoređivanja učenici mogu da pročitaju tekst o reportaži da bi upoređivanje bilo mnogo uspješnije.

Rad se nastavlja u Radnoj svesci na str. 30 vježbanja broj 5, 6.

III ČAS

Učenici treba da dođu do zaključka (na osnovu obnavljanja i primjera reportaže, izvještaja i vijesti u Udžbeniku) da je veoma važna tačnost i istinitost podataka za oblike novinarskog izražavanja. Na taj način treba da shvate karakteristike publicističko-novinarskog stila i da ga te osobine približavaju naučnom.

Rad se nastavlja u Radnoj svesci na str. 32, vježbanja broj 9, 10 i 11.

IV ČAS

Na ovom času se može utvrđivati i ponavljati reportaža i publicistički stil na osnovu vježbanja u Radnoj svesci. Vježbanja broj 1, 2, 3, 4, 7, 8, 12 na str. 28, 29, 30, 31 i 32 učenici rade individualno 30 minuta, a zatim frontalno (provjeravanje i eventualno nastavnikovo objašnjavanje pojedinih vježbanja koja većina učenika nije tačno uradila).

V ČAS

Peti čas je predviđen za učenje padežne sinonimije. Treba obnoviti pitanja na koja se dobijaju padeži, podjelu na nezavisne i zavisne padeže, koji prijedlozi se slažu samo s genitivom, dativom, akuzativim, instrumentalom i lokativom, kako razlikovati dativ od lokativa i slično. Poslije toga bi trebalo da učenici lakše shvate padežnu sinonimiju, odnosno da su padeži sinonimi ako ne dolazi do promjene u smislu rečenice, tj. promjena prijedloga može usloviti promjenu padeža, ali ne i promjenu značenja.

Rad se nastavlja u Radnoj svesci na str. 33, 34 i 35, vježbanja broj 13, 14, 15, 16, 17, 18 i 19.

5. MOLBA, ŽALBA, TUŽBA

Ciljevi izučavanja cjeline *Molba, žalba, tužba* jesu da učenici:

- upoznaju namjenu i značaj kraćih nezvaničnih i zvaničnih tekstova (**zvanična molba**)
- razvijaju vještinu samostalnog pisanja navedenih zvaničnih tekstova po uzoru na čitane pri čemu poštuju osnove znanja oblikovanja takvih tekstova, primjenjuju pravopisna pravila i pišu čitljivo
- u tekstu uočavaju i razumiju pojmove: **podjela suglasnika, glasovne promjene, glagolske imenice**, i njihovu funkciju u jeziku; pravilno ih koriste u usmenom i pismenom izrazu
- razvijaju sposobnost praktične primjene stečenih jezičkih znanja.

I ČAS

Na prvom času ove cjeline učenici treba da nauče što je namjena zvanične molbe i kako se ona piše. Prvo u paru pišu zvanično pismo (na primjer direktoru neke ustanove – biblioteke, pozorišta, muzeja, galerije, sa ciljem da im se omogući posjeta toj ustanovi). Definišu njegovu namjenu i izdvajaju elemente iz kojih se ono sastoji. Zatim čitaju zvaničnu molbu u Udžbeniku (str. 59) i na osnovu pitanja zaključuju kada se piše zvanična molba i iz kojih se elemenata ona sastoji. Uočavaju, takođe, razliku između zvaničnog pisma i zvanične molbe. Elementi zvanične molbe i zvaničnog pisma su slični. Ipak, molba je pravni dokument, koji je neophodno napisati u određenoj pravnoj proceduri i bez nje dokumentacija ne bi bila potpuna.

U okviru vježbanja učenici u grupi pišu zvaničnu molbu na nastavnom listiću broj 5.

Grupe mogu dobiti zadatke da napišu molbu:

1. za upis u srednju školu
2. za polaganje popravnog ispita
3. za dobijanje stipendije od neke ustanove
4. za polaganje prijemnog ispita (u nekoj umjetničkoj školi, na primjer).

Svaki učenik iz grupe treba da napiše po jedan dio molbe. Grupe zatim predstavljaju ono što su uradile. Poželjno je na kraju posebno provjeriti poštovanje pravopisnih pravila u pisanju zvanične molbe.

II ČAS

Ovaj čas planiran je za obradu glagolskih imenica, koje su učenici već uočili u tekstovima administrativno-poslovnoga stila. Sami zapažaju da se ove imenice najčešće završavaju na **-nje** i **-će**. Tipične glagolske imenice jesu one koje se grade od prelaznih glagola, oblika trpnog pridjeva i sufiksa **-je**. Kod neprelaznih glagola sufiksi **-nje** i **-će** dodaju se na tvorbenu osnovu (trča+nje, svanu+će). Treba pomenuti i manje produktivne sufikse kao što je **-ba**. Nije neophodno insistirati na tome da je kod ovih imenica (na primjer **borba, berba, tužba**) osnova okrnjena gramatička osnova glagola (boriti, bor-i-m, brati, ber-e-m), a kod imenica **ženidba, kosidba, plovidba** osnova je okrnjeni infinitiv (ženit -i + -ba), pri čemu se vrši jednačenje po zvučnosti.

Na osnovu primjera i pitanja iz Udžbenika, učenici će uočiti da su glagolske imenice karakteristične za administrativno-poslovni stil, a da njihova upotreba nije uvijek dobra u drugim stilovima.

Ukoliko bude dovoljno vremena, učenici mogu objasniti kako su postale glagolske imenice koje su izdvojili iz teksta Zakona na strani 63. u Udžbeniku i uraditi nastavni listić broj 6.

III ČAS

Ovaj čas planiran je za obnavljanje glasovnih promjena koje su učenici radili u prethodnim razredima (jednačenja suglasnika – po zvučnosti i mjestu tvorbe, jotacija, palatalizacije, gubljenje suglasnika, promjena *l* u *o*, napostojano *a*, umetnuto *a*). U Udžbeniku je putem tabela dato podsjećanje na glasovne promjene i osnovna odstupanja od njih. Najviše pažnje treba posvetiti greškama koje učenici prave, najčešće u pisanju, kod riječi u kojima su vršene (ili nijesu) glasovne promjene. Nastavnici uvrđivanju glasovnih promjena mogu posvetiti više časova nego što je to predviđeno Udžbenikom.

Rad se može nastaviti vježbanjima broj 15, 16, 17 iz Radne sveske strana 39 i 40.

IV ČAS

Na početku časa učenici mogu pročitati zanimljivost sa strane 66 u Udžbeniku, kao primjer za administrativno-poslovni stil. S obzirom na to da se radi o tekstu za koji se pretpostavlja da je nastao u XIV vijeku, učenici mogu uvidjeti razliku između stila ovog teksta i tekstova pisanih administrativno-poslovnim stilom koje su oni pročitali.

Čas se nastavlja utvrđivanjem gradiva pete cjeline, vježbanja iz Radne sveske, strane 36–41.

6. OD RIJEČI DO RIJEČI

Ciljevi koje treba ostvariti prilikom obrade cjeline *Riječ po riječ* jesu da učenici:

- upoznaju namjenu i značaj poštanskih bankarskih i drugih obrazaca
- razvijaju sposobnost razgovjetnog i prirodnog govora, usvajaju jezičke norme (**standardni jezik**) i primjenjuju ih u usmenoj i pisanoj komunikaciji
- u tekstovima uočavaju standardni i nestandardni jezički izraz.

I ČAS

Čas je predviđen za obnavljanje i proširivanje znanja o tome kako se popunjavaju obrasci. Posebno učenike uputiti da čitaju sve što je u obrascima napisano, najčešće su neka važna uputstva data u dnu strane i sitnijim slovima pa je i to potrebno pročitati. Nakon razgovora o naruđbenici učenici rade vježbanje br. 1 u Radnoj svesci, strana 42. Iako zahtjeve za izdavanje vize mogu popuniti samo punoljetne osobe (ili roditelji u ime svoje maloljetne djece), učenici na primjeru ovog zahtjeva treba da uoče značaj pravilnog, tačnog, istinitog i čitko popunjenog obrasca i da shvate šta se može desiti ako ne poštuju neko od pravila popunjavanja bilo kojeg obrasca. Nastavnici, takođe, mogu učenike podsjetiti i na pravilo da se obrasci popunjavaju istim pismom kojim su i odštampani.

Na kraju časa radi se vježbanje broj 2 u Radnoj svesci, strana 43.

II ČAS

Karakteristike standardnoga jezika trebalo bi da su učenicima poznate od prethodnih godina. Cilj ove nastavne jedinice jeste da učenici nauče šta sve obuhvata norma standardnoga jezika. (Nije neophodno da učenici znaju da ih nabroje.) U Udžbeniku je data jedna strana iz rječnika stranih riječi (str. 76). Pomoću pitanja iz Udžbenika i pitanja nastavnika, učenici će vježbati da se služe rječnikom, kao i da prepoznaju značenje znakova i skraćenica, koje su slične u svakom rječniku.

Nastavnik može učenicima za ovaj čas donijeti i pokazati neke od rječnika koje u radu koristi ili može reći učenicima da od kuće donesu neki rječnik. Takođe, važno je da učenici znaju da za svaku oblast postoje posebni rječnici.

Učenici rade nastavni listić broj 7.

III ČAS

Na ovom času učenici prepoznaju nestandardne jezičke varijetete. Čitaju odlomak iz teksta pozorišne predstave *Zauvijek tvoj* i uočavaju nestandardne oblike. Učenicima se može dati zadatak da u grupi po troje odglume ovaj odlomak i da pri tome osjete razliku između akcenta standardnoga i nestandardnoga jezika.

Radnja predstave dešava se u Podgorici i likovi koriste tipični podgorički govor, što podrazumijeva i nepravilnu akcentuaciju. U dijalogu dječaka uočiće i sleng. Ovaj dijalog zatim pišu standardnim jezikom.

Učenici zatim rade vježbanja br. 9, 10, 11 i 12 iz Radne sveske (strane 45 i 46).

IV ČAS

Zanimljivost na kraju ove cjeline (Udžbenik, strana 80) može poslužiti kao povod da se učenici upoznaju i sa postojanjem vještačkih jezika. Nastavnik ih može kratko uputiti da su vještački jezici stvoreni sa ciljem da bi ljudi koji nemaju isti maternji jezik mogli lakše da komuniciraju. Najpoznatiji vještački jezik je esperanto (nastao 1887. godine). Tvorac esperanta je poljski ljekar Ludvig Lazarus Zamenhof i danas puno ljudi koristi ovaj jezik. Osim esperanta poznati vještački jezici su i volapik, idiom neutral, ido, okcidental, novijal, interglosa, interlingva, glosa...

Rad se nastavlja u Radnoj svesci, strane 43–47.

V ČAS

Učenici rade test 2 u Radnoj svesci na strani 48, koji predstavlja sistematizaciju gradiva poslije tri cjeline (4, 5, i 6).

VI ČAS

Analiza testa rađenog na prethodnom času.

VII, VIII i IX ČAS

ISTRAŽIVAČKI RAD 2

Cilj ovog istraživačkog rada jeste da učenici primijene ono što su naučili o funkcionalnim stilovima.

Tekst koji pišu treba da bude rezultat njihovog istraživačkog rada.

S obzirom na to da je tema ovog istraživačkog rada globalno zagrijavanje, učenicima je potrebno više vremena da prikupe što više podataka za rad. Na kraju časa na kojem se radi razgovorni stil učenici se upućuju da u Udžbeniku pogledaju fotografije i sa nastavnikom razgovaraju o tome šta znaju o ovoj temi. Upućuju se da individualno prikupe što više podataka o ovoj temi.

Izvori mogu biti enciklopedije, udžbenici, tekstovi sa interneta, novinski članci...

Na narednom času nastavnik podijeli učenike u grupe (5/6, u zavisnosti od broja učenika u odjeljenju) sa zadatkom da važne podatke do kojih su učenici iz te grupe došli objedine i napišu na hameru ili većem papiru. Za rad u grupi dovoljno je 15 minuta. Zatim se papiri (hameri) kače na tablu (ili zid učionice). Po dva učenika iz svake grupe predstavljaju rad svoje grupe. Na ovom dijelu rada ne treba se mnogo zadržavati jer će panoi ostati u učionici sve dok se projektni rad ne završi tako da će učenici moći da pročitaju i kasnije ako ih nešto dodatno interesuje. Desetak minuta pred kraj ovog časa učenici se ponovo dijele u grupe tako što će iz svake grupe po jedan učenik biti član nove grupe.

Zatim te grupe dobijaju različite zadatke, da na temu Globalno zagrijavanje (o kojoj su sada već više informisani) pišu tekst koji će imati karakteristike jednog određenog funkcionalnog stila:

PRVA GRUPA – NAUČNI STIL

Grupa ima zadatak da napiše naučni tekst o ovoj temi. Osim već prikupljenih podataka, učenici mogu tražiti dodatne informacije koje su im potrebne da bi napisali ovaj tekst.

DRUGA GRUPA – NOVINARSKO-PUBLICISTIČKI STIL

Grupa ima zadatak da napiše novinski tekst o ovoj temi, vodeći računa da je tekst namijenjen širokom krugu čitalaca i da ne treba koristiti previše stručnih termina.

TREĆA GRUPA – ADMINISTRATIVNO-POSLOVNI STIL

Grupa ima zadatak da „propíše“ nekoliko „zakonskih“ pravila u cilju smanjenja globalnog zagrijavanja. „Propisi“ koje će učenici napisati mogu se odnositi na proizvođače sredstava koji doprinose globalnom zagrijavanju (parfemi, dezodoransi, razna hemijska sredstva), trgovce koji prodaju ovu robu, fabrike koje doprinose velikom zagađenju okoline, i kupce ili korisnike ovih sredstava.

ČETVRTA GRUPA – KNJIŽEVNOUMJETNIČKI STIL

Grupa dobija zadatak da napiše umjetnički tekst u kojem će na slikovit način, koristeći sredstva pjesničkog jezika, opisati ovaj problem. Učenici mogu napisati pjesmu, kratku priču, bajku, basnu, satiru...

PETA GRUPA – RAZGOVORNI STIL

Grupa ima zadatak da napiše tekst za forum o ovoj temi, koristeći razgovorni stil. Tekst treba da ima najmanje onoliko poruka koliko je učenika u grupi.

Na sljedećem času učenici izrađuju panoe, koje mogu ilustrovati fotografijama, crtežima, parolama (ako to stil dozvoljava).

Treći čas projektnog rada previđen je za predstavljanje rada grupa. Radovi treba da budu na vidnom mjestu u učionici, grupe izvještavaju o svom radu. Na kraju izvještavanja obrazlažu koje su karakteristike funkcionalnog stila primijenili u svom radu. Ostali učenici mogu postavljati pitanja ili reći svoje komentare na rad grupe.

7. PUTUJTE, POSMATRAJTE, PIŠITE

Ciljevi izučavanja cjeline *Putujte, posmatrajte, pišite* su da učenici:

- razvijaju sposobnost čitanja i razumijevanja **putopisa**
- prepoznaju i imenuju **složene riječi** i upotrebu **crte** i **crstice**

I ČAS

Učenici će lako da prepoznaju opis putovanja i putopis i bez pitanja i pomoći nastavnika (pošto su putopis učili i u VII razredu). Lako će uočiti razliku između opisa putovanja turističke organizacije i putopisa kao književnog djela. Važno je da uoče da putopis saopštava podatke iz različitih oblasti.

Rad se nastavlja u Radnoj svesci na str. 53 i 54, vježbanja broj 1, 2, 3 (ako ima vremena 4).

II ČAS

Na drugom času ove cjeline učenici obnavljaju gradivo iz VI razreda – tvorba riječi. Važno je da uoče razliku između izvedenih i složenih riječi i da zapamte da riječi koje nastaju prefiksacijom jesu izvedene riječi.

Rad se nastavlja u Radnoj svesci na str. 54, vježbanja broj 5 i 6.

III ČAS

Na trećem času učenici treba da nauče upotrebu crte i crstice u složenicama koje počinju brojem i slovom. Nastavnik može da istakne da je bolje da učenici upotrebljavaju riječi umjesto složenica koje počinju brojem, ali da je važno da ih pravilno pišu. Posebno treba skrenuti pažnju na pisanje slova T u pojedinim primjerima, pošto je to greška koju će često vidjeti/vidjeti npr. na televiziji ili u novinama (ne 60-tih, već 60-ih). Takođe, ako ima vremena, nastavnik učenicima skreće pažnju na razlikovanje crte i crstice, jer se o tome, posebno u štampanim medijima prilikom kucanja teksta na kompjuteru, ne vodi računa. Kao čestu grešku treba istaći i izostavljanje prijedloga DO kada se navodi trajanje nekog perioda (ako se upotrijebi prijedlog **od**, ne može se upotrijebiti crta, već prijedlog **do**, npr.: Kod nas će ostati **od 15 do 20 dana**).

Rad se nastavlja na nastavnom listiću broj 8.

IV ČAS

Na ovom času se utvrđuje gradivo 7. cjeline. Učenici rade vježbanja koja im je pripremio nastavnik kao i vježbanja 7, 8, 9, 10 i 11 u Radnoj svesci na str. 55 i 56.

8. DAN ZA DANOM

Ciljevi izučavanja cjeline *Dan za danom* jesu da učenici:

- razvijaju sposobnost tečnog čitanja naglas i tihog čitanja štampanih i pisanih tekstova
- razvijaju vještinu čitanja, analize i stvaranja publicističkog teksta (**dnevnik**)
- u tekstu uočavaju i razumiju **kongruenciju**, njenu funkciju u jeziku; pravilno je koriste u usmenom i pisanom izrazu
- razvijaju sposobnost tečnog čitanja naglas i tihog čitanja štampanih i pisanih tekstova
- u pisanju vode računa o pravilnosti, čitljivosti i estetici
- razvijaju sposobnost praktične primjene stečenih jezičkih znanja
- razvijaju sposobnost primjene pravopisnih pravila.

I ČAS

Čas je predviđen za upoznavanje učenika sa dnevnikom kao vrstom publicističkog teksta (tekst u Udžbeniku pisan je za radio-emisiju), jer ga kao književnu vrstu rade na časovima književnosti. U uvodnom dijelu časa učenici obnavljaju ono što već znaju o dnevniku (na osnovu pročitano „Dnevnika Ane Frank“ ili na osnovu dnevnika koji možda sami pišu...). Takođe, može se razgovarati i o knjizi Tajni dnevnik Adrijana Mola, koju je većina učenika čitala. Zatim učenici čitaju tekst dnevnika iz Udžbenika i razgovaraju o njemu. U okviru analize i čitanja ovog teksta (a i s obzirom na njegovu dužinu), učenici se mogu podijeliti u pet grupa, s tim da će svaka grupa detaljnije analizirati po jedan dnevnički zapis. Učenicima se mogu dati zadaci da svaki član grupe izdvoji detalje o kojima autor piše (porodični, društveni život, opis prirode, ili autorova razmišljanja i utisci o onome o čemu piše). Grupe zatim izlažu ono što su uradile.

Treba istaći individualni pečat koji svaki dnevnik ima, s obzirom na to da je dnevnik ipak intimni zapis autora. Učenicima se mogu pomenuti dnevnici velikih istorijskih ličnosti, pisaca, umjetnika, koji su objavljeni, a iz kojih se puno saznaje o epohi u kojoj su zapisani. Kao primjer pišćevog dnevnika može poslužiti odlomak iz dnevnika velikog pisca Lava Nikolajevića Tolstog (Radna sveska, strana 57, zadatak broj 1).

Na kraju časa učenici dobijaju zadatak da napišu dnevnik za jedan dan.

II ČAS

Na ovom času učenici će utvrđivati ono što su naučili na prethodnom času. Može se uraditi vježbanje broj 1 iz Radne sveske (ako nije urađeno na prethodnom času), a zatim se analizira domaći zadatak – dnevnički zapis učenika. Analiza domaćeg zadatka može se organizovati tako što će učenici u paru (sa drugaricom/drugom iz klupe) razmijeniti domaće zadatke i nakon čitanja reći drugarici/dругu čiji su zadatak čitali, svoje mišljenje. Ukoliko bude dovoljno vremena, ova aktivnost može se ponoviti razmjenjivanjem zadataka sa učenicom iz druge klupe. Nakon toga, poželjno je pročitati nekoliko zadataka čitavom odjeljenju, istaći uspjele zapise, predlagati poboljšanja i slično.

III ČAS

Čas je previđen za proširivanje znanja o kongruenciji. Na početku časa može se obnoviti ono što je iz ove oblasti učeno u osmom razredu a zatim se na primjerima rečenica iz dnevnika i drugih primjera učenici upoznaju i sa ostalim pravilima slaganja rečeničnih djelova. S obzirom na to da se u primjeni ovih pravila često griješi, nastavnik će pokušati da učenici usvoje pravila, ne njihovim zapamćivanjem, već sa što više primjera i vježbanja.

U završnom dijelu časa mogu se uraditi vježbanja 6–10 iz Radne sveske, strane 59 i 60.

IV ČAS

Na primjeru pismenog zadatka u Udžbeniku (str. 103) učenici obnavljaju znake za korekturu teksta. Takođe, procjenjuju estetiku i čitljivost rukopisa kojim je napisan ovaj zadatak. Učenici mogu stilski urediti neke rečenice za koje smatraju da bi mogle biti bolje napisane. U cilju vježbanja poboljšanja pravilnosti, čitljivosti i estetike pisanja može se sa učenicima uraditi sljedeća kratka vježba: u tekstu ima 15 rečenica, svaki učenik (zavisi od broja učenika u odjeljenju) dobija zadatak da što čitljivijim i ljepšim rukopisom napiše jednu rečenicu iz teksta u Udžbeniku, naravno sa ispravljenim greškama. Učenici pišu na listiću koji će im dati nastavnik (nastavni listić broj 9). Kada završe pisanje, rečenice se po redu lijepe na hamer jedna ispod druge i tako se dobija kompletan zadatak. Zajedno sa nastavnikom učenici procjenjuju čiji je rukopis najčitljiviji i najljepši i zapažaju da li su ispravljene sve greške. Zatim se čita tekst biografije koji je primjer teksta otkucanog na kompjuteru. Važno je da učenici shvate da je i kod kucanja teksta na kompjuteru, isto kao i kod teksta u rukopisu, važno da li ima pravopisnih i gramatičkih grešaka, s tim što se kod rada na kompjuteru dodatno mora voditi računa o kucanju razmaka iza tačke, zareza..., o ujednačenoj veličini i vrsti slova, odvajanju pasusa i slično. U završnom dijelu časa učenici dobijaju zadatak da kod kuće ili u školi, ako za to postoje mogućnosti, otkucaju svoju biografiju poštujući naučena pravila oblikovanja teksta na kompjuteru.

V ČAS

Učenici sa drugom/drugaricom u klupi razmjenjuju biografije koje su otkucali. Zatim pomoću znakova za korekturu teksta ispravljaju eventualne greške u zadatku svog druga/drugarice i ukazuje mu/joj na greške.

Zatim se mogu, takođe u paru, detaljno i pomoću znakova za korekturu ispraviti domaći zadaci dati na času na kojem je rađen dnevnik. Učenici prilikom ispravljanja ovih zadataka posebno obraćaju pažnju na rukopis, njegovu čitljivost i urednost.

U završnom dijelu časa komentarišu se greške učenika.

VI ČAS

Na ovom času nastavnik sa učenicima može obnoviti i ostala pravopisna pravila, kao na primjer sastavljeno i rastavljeno pisanje riječi u primjerima tipa:

iako (mada) Dobio sam dobru ocjenu iako nijesam mnogo vježbao.	i ako (i pored toga) I ako padne, neće se razbiti.
naveliko Priča se naveliko.	na veliko Prodaja na veliko
navrh (predlog) Odgovor mi je navrh jezika.	na vrh Popeo se na vrh.
nažalost Koncert, nažalost, neće biti održan.	na žalost Na žalost svih, do nesreće je ipak došlo.
napamet Naučio sam napamet.	na pamet Palo mi je na pamet nešto.
nijedan Nijesu dali nijedan tačan odgovor.	ni jedan Ni jedan ni drugi nijesu u pravu.
popodne Cijelo popodne sam te čekao.	po podne Imam zakazano u šest po podne.
zasad(a) Naš tim zasad vodi.	za sad(a) Donijeli su nam sve za sada.

Zatim vježbaju upotrebu korektorskih znakova i na nastavnom listiću broj 10. i 11.

Data su dva nastavna listića sa sličnim zadacima. Svaki drugi učenik dobija drugi nastavni listić. Nastavnik za to vrijeme na hameru ili na tabli može ispisati tabelu (pogrešno/pravilno). Kada završe sa radom na nastavnom listiću, svaki učenik zapisuje na tabli (hameru) po jednu grešku (redom) koju je ispravio na svom nastavnom listiću.

VII ČAS

I ovaj čas predviđen je za utvrđivanje gradiva – vježbanje pravopisnih pravila. Ukoliko na prethodnom času nije dovršen rad na nastavnim listićima, to se može uraditi na ovom času, kao i vježbanje ostalih pravopisnih pravila, predviđenih Programom. Zatim se rade vježbanja iz Radne sveske, strane 58–63.

U završnom dijelu časa može se pročitati tekst zanimljivosti o tome koje je značenje prvobitno imala riječ lektor.

9. I JEZIK IMA ISTORIJU

Ciljevi koje treba ostvariti u cjelini *I jezik ima istoriju* jesu da učenici:

- upoznaju ulogu i položaj crnogorskog jezika kao službenog
- upoznaju razvoj crnogorskog jezika
- razumiju i koriste pojmove: **staroslovenski jezik, glagoljica, ćirilica i latnica**
- upoznaju i razumiju **vrste akcenata standardnoga jezika i pravila standardne akcentuacije**
- uočavaju (**genitivne dužine**) kao važan činilac značenja riječi i **prenošenje akcenta na proklitiku**.

I ČAS

Na ovom času učenici treba da nauče kako se zvao prvi književni jezik i prvo pismo Slovena, odnosno ko ga je stvorio.

Rad se nastavlja u Radnoj svesci na str. 63, vježbanja broj 1, 2, 3 i 4.

II ČAS

Na ovom času učenici treba da nauče elemente standardizacije našeg jezika. U prvom dijelu časa učenici obnavljaju ono što su o normi standardnog jezika naučili u okviru šeste cjeline i svoja znanja proširuju istorijskim podacima o razvoju crnogorskog jezika i o radu Vuka Stefanovića Karadžića na reformi jezika i pravopisa. Posebno se ističe Adelungovo pravilo koje je primijenjeno u pravopisu našega jezika. Učenici će upoređivanjem načina pisanja riječi u našem i engleskom jeziku, na primjer, uočiti razliku između fonetskog i izvornog pisanja. I iz drugog stranog jezika koji uče mogu navoditi što više primjera u kojima je uočljivo izvorno pisanje. Na kraju časa može se učenicima skrenuti pažnja na zanimljivost na kraju ove cjeline, strana 118, *đe/gdje* se mogu uporediti neki stari alfabeti sa novim i zapaziti kako je tekao razvoj nekih slova od feničanskog do ćiriličnog alfabeta. Na kraju časa učenici rade vježbanja broj 5, 6, 7, 8, u Radnoj svesci, strane 63 i 64.

III ČAS

Na ovom času učenici se upoznaju sa pravilima standardne akcentuacije u crnogorskom jeziku. U prethodnim razredima naučili su da uoče akcente u riječima i razlikuju njihov kvalitet i kvantitet. Pomoću primjera datih u Udžbeniku, učenici uočavaju akcentovane slogove, dužinu akcenta, način na koji se akcenti obilježavaju u tekstu. Učenici ne treba da nauče da sami obilježavaju akcente u tekstu, već da, kad se sretnu s tekstom u kojem je obilježen akcentat, znaju šta koje obilježje akcenta znači. Kada se sa učenicima budu radila pravila akcentovanja, najvažnije je da ih znaju primijeniti u onim slučajevima u kojima govor njihovog kraja u pogledu akcenta odstupa od pravila standardne akcentuacije.

Na kraju časa rade se vježbanja 9–13 iz Radne sveske, strane 64 i 65.

IV ČAS

Čas je previđen za učenje postakcenatskih dužina, enklitika i proklitika. Kao i kod obilježavanja akcenta, i za postakcenatske dužine učenici treba da znaju da pravilno izgovore riječ u kojoj je dužina obilježena.

Na ovom času može se uraditi i nastavni listić broj 12 sa ciljem da se uoče greške u akcentovanju riječi. Nastavnik sa učenicima može uraditi vježbanja ovog tipa tako što će napraviti izbor riječi u kojima se najčešće griješi prilikom akcentovanja u govoru određenog kraja.

Vježbanje se nastavlja radom zadataka 14–17 u Radnoj svesci, strane 65 i 66.

V ČAS

Na ovom času radi se Test 3 koji sistematizuje gradivo sedme, osme i devete cjeline.

VI ČAS

Analiza testa rađenog na prethodnom času.

VII ČAS

Učenici rade završni test u Radnoj svesci na strani 71, koji predstavlja sistematizaciju cjelokupnog gradiva.

VIII ČAS

Analiza završnog testa.

NASTAVNI LISTIĆI

Nastavni listić broj 1

A) Zaokruži broj ispred teksta koji je dio intervjua.

1. Što dobijam?

- SMS poruku po novim izdanjima Kreativnog centra svakog mjeseca
- Redovan popust od 20% za narudžbine putem SMS-a
- Super popust od 40% za pojedine naslove tokom posebnih SMS prodajnih akcija
- Mogućnost da svakog mjeseca učestvuješ u SMS kvizu i budeš jedan od srećnih dobitnika
- knjige ako tačno odgovoriš na kviz-pitanje

2. A da li se i stanje zdravlja može iskazati nekim mjernim jedinicama?

Naravno da ne može. Ipak, pošto gojaznost ugrožava zdravlje, izmišljen je indeks tjelesne mase koji se izračunava dijeljenjem tjelesne težine s kvadratom visine. Ako je dobijena vrijednost između 18,5 i 24,9, to znači da nijesmo gojazni.

S druge strane, stres ima mjerne odrednice: faktor 100 iznosi stres nastao zbog smrti nekog dragog, 50 prilikom sklapanja braka, 26 na početku i na kraju školovanja, a 12 prilikom proslava (Nova godina, Božić, Bajram...).

B) Iznesi argumente za odgovor.

Nastavni listić broj 2

PORIJEKLO ATELJEA

VELIČINA PROSTORA

SVJETLOST

SLIKARSKA OPREMA

MERDEVINE

VELIKI ŠTAFELAJ

RUPA U ZIDU

Nastavni listić broj 3

Uputio sam se omiljenom ulicom Rivoli, vrijeme se proljepšalo, zasjalo je sunce, pogodio sam, lako sam se obukao. Prošao sam pored Pale Roajala, a onda skrenuo desno, izbio na Plas Vandom, neveliki, intimni, najharmoničnije sazdan pariski trg, formiran za vrijeme Luja XIV. Sa sve četiri strane „zatvaraju“ ga stilski, skupi reprezentativni objekti, hoteli, banke, restorani, trgovine. Ta predivna zdanja imaju uvučena prizemlja, sa prelijepim arkadama, dva sprata i fantastično skladne mansarde, projektovao ih je čuveni arhitekta Mansar. Trg je pravougaonog oblika, u vidu dvije primaknute široke potkovice, „protočan“ je za vozila i za pješake samo sa dvije uže strane, a u sredini je spomenik Stub Velike armije. Obelisk, visok oko 40 metara, kopija je Trajanovog stuba iz Rima, izliven je od 1200 komada oružja, koje je Napoleon zaplijenio od Rusa i Austrijanaca, kod čuvenog Austerlica.

Napuštam predivni Plas Vandom, uskom ali otmenom ulicom Mira, gledam te skladne fasade, te izdužene prozore, pretvorene u vrata, francuske balkone, te prelijepe ograde od kovanog željeza. Svi pariski spratovi okićeni su tim izvanrednim ogradama od livenog i kovanog željeza, kao da su se majstori, ali i vlasnici, takmičili ko će napraviti bogatiju i ljepšu tranzenu od metala.

Slobodan Slovinić, Pariski zapisi, Podgorica, 1996.

arkada – niz lukova na stubovima

obelisk – četvrtast kameni stub koji se pri vrhu sužava, spomenik

tranzena (*lat.*) – mreža, rešetka

1. Tekst je opis: A) enterijera B) eksterijera C) enterijera i eksterijera

2. U tekstu je opisan: 1. Pale Roajal
2. Plas Vandom
3. Stub Velike armije
4. Trajanov stub

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora.

3. Iz prve rečenice teksta prepisi riječ kojom pisac iznosi svoj subjektivni doživljaj prostora:

4. Napiši riječi iz teksta kojima je autor opisao pojmove:

A) prizemlja _____

B) ulica Mira _____

C) fasade _____

D) ograde _____

5. Iz posljednje rečenice teksta prepisi poređenje: _____

6. Opis je: A) subjektivan B) objektivan

Nastavni listić broj 4

Sljedeće rečenice napiši tako da budu iskazi.

Hoćete li vi doći večeras? _____

Mi ćemo vjerovatno doći. _____

Čuje se zvono! _____

Ja (ga) čujem! _____

Ja nijesam uradio treći zadatak. _____

Ni ja (ga) nijesam uradio. _____

On je bio umoran i tužan. _____

On je bio više tužan. _____

Je li ona mlađa ili starija? _____

Ona je mlađa. _____

Nastavni listić broj 5

PODACI O POŠILJAOCU

OZNAKA MJESTA I DATUMA

PODACI O PRIMAOCU

PREDMET

SADRŽAJ MOLBE

ŠTO SE TRAŽI _____

OBRAZLOŽENJE ZAHTJEVA _____

DOKUMENTA KOJA SE PRILAŽU _____

POTPIS

Nastavni listić broj 6

A) U tekstu podvuci glagolske imenice.

Član 1.

Radi stvaranja povoljnijih uslova i proširivanja materijalne osnove za razvoj, jačanje i usavršavanje sistema društvene zaštite djece, ustanovljava se „Dječja nedjelja“.

Član 2.

Prva sedmica u mjesecu oktobru svake godine određuje se kao „Dječja nedjelja“ na teritoriji Republike Crne Gore.

Član 4.

Za vrijeme trajanja „Dječje nedjelje“ savjeti za vaspitanje i brigu o djeci u opštinama mogu organizovati akcije prikupljanja dobrovoljnih priloga od fizičkih i pravnih lica.

Iz Zakona o „Dječjoj nedjelji“, Službeni list SRCG, broj 26, decembar 1973.

B) Za svaku od njih napiši od kojeg su glagola postale.

Nastavni listić broj 7

Lungenbraten); 2. mrežasto pletivo; 3. ukras od zlatnih crta na uvezu knjige.

Fileas Fög — ime glavne ličnosti iz romana Julesa Vernea (Žil Vern) »Put oko zemlje za 80 dana«; Fileas Fög je, prema priči, na svoje odredište stigao u određeno vrijeme (čak i jedan dan ranije) odakle se to ime upotrebljava kao simbol točnosti.

filéci, **filékä** (*mn. m. r.*) *mad.-njem.* (Fleck) lapaci, tripe, škembíci; govedi želudac priden za jelo (kod Krleže po kajk. i nom. *filéki*).

Filemön, -óna, 5. Filemöne — ime muškarca iz staroklasične priče (v. Baukida).

filéta, 2. *mn.* *filétá franc.* (*isp.* file 3) alatka knjigoveže za utiskivanje napisa na hrpu tvrdo uvezane knjige.

filéti (*mn. m. r.*) *tal.* (filetto — končić, nit) tanke trake ribljeg mesa, vrlo usoljene, u ulju; jedu se kao zakuska uz žestoka pića, kao priložak na sendvič i sl.

filfeder njem. (füllen — puniti + Feder — pero) naliv-pero.

filharmonija grč. (fil'... + *isp.* harmonija) društvo, ustanova za njegovanje muzike i priređivanje simfonijskih koncerata; *prid.* **filharmonijski**; **filharmonički**; **filharmoničar** — član filharmonije.

filhelén, -éna *grč.* (fil'... + Helen — Grk) prijatelj Grka (ime evropskih prijatelja Grčke koji su je g. 1821. pomagali u borbi za oslobođenje od Turaka).

filibastéri, **filibustijéri** v. **flibustjeri**.

Filibert germ. »svuda slavní«.

filibustering engl. (*čit.* flibustering) 1. flibustjerstvo (v. **flibustjeri**); 2. opozicija, opstrukcija (v.).

filigran tal. (filigrana) fini mrežasti rad od skupojene (srebrne ili zlatne) žice, sličan čipki; **filigranski** — 1. pleten u obliku fine čipkaste mrežice, iz tanke metalne žice; 2. fin, precizno (iz)raden, nježan, krhak.

filija grč. (filía) ljubav, prijateljstvo (*isp.* heleanofilija).

filijácija lat. (filiatio) veza roditelja i djece, podrijetlo, rod, red, slijed, niz, rodbinska povezanost.

filijála lat. (filius — sin, filia — kći) podružnica; podčinjeni ogranak nekog velikog poduzeća ili ustanove; *isto* i **filijál**, -ála; *prid.* **filijálan**, -lna, -lno.

filioque lat. (*čit.* filiočke) točno značenje glasi »i od sina«, a taj je izričaj bio »kamen pravi smutnje velike« između istočne i zapadne kršćanske Crkve; u prvotnom »Vje-

rovanju« (*isp.* Credo) bila je stavka da Duh Sveti izlazi od Boga Oca, čemu su zapadnjaci dali »i Sina« (filioque); istočnjaci nisu htjeli pristati na taj dodatak, te je to (pored ostalih neslaganja) dovelo do crkvenog raskola i do podjele kršćana na katolike i pravoslavne (11. stoljeće).

Filip grč. »ljubitelj kónjā«.

Filipi, **Filipá** (*grč.* Filippi, *lat.* Philippi) (*mn. m. roda*) — grad u makedonskoj Trakiji što ga je osnovao Filip Makedonski (vladao 359. do 336. pr. n. e.); Filipi su poznati po pobjedi rimskih vojskovođa Antonija i Oktavijana (kasniji car August) nad Brutom i Kasijem god. 42. pr. n. e.; iz tog vremena tobože potječe uzrečica »Do viđenja kod Filipa« kao poziv na sudbonosni susret, a zapravo ta rečenica dolazi u nešto drugačijem obliku u dijalogu između Bruta i Cezarova duha u Shakespeareovoj drami *Julije Cezar*.

filipika, 3. -ci *grč.* 1. jedan od oštrih političkih govora starogrčkog govornika Demostena protiv kralja Filipa Makedonskoga; 2. *prenes.* oštar govor protiv nekoga uopće, žestoka besjeda, strastven govornički napadaj.

Filipini, -inā (*mn. m. r.*) republika na otocima pred istočnom obalom Azije (najveći otoci *Luzon* i *Mindanao*); glavni grad *Quezon City*, sjedište vlade u *Manili*.

filip-jakob; u *frazi*; ide mi filip-jakob — nalazim se u lošem položaju (kod kajkavaca).

filipóni (filipövci) — po svome vodi Filipu nazvana jedna rigoristička sekta među ruskim raskolnicima (v.), koja je, među ostalim, odbijala da se mole molitve za cara; god. 1743. povele su vlasti na njih oružanu akciju, ali su se sljedbenici Filipovi zajedno s njim spalili »u slavu božju«.

filir, -ira *mad.* (fillér iz *njem.* Vierer) para, potura; najsitniji novac nekadašnje Austro-Ugarske; stoti dio krune (heler); danas u Mađarskoj stoti dio forinta.

filirati, **filirám njem.** (filieren) uzlati, plesti mrežu.

filistar, -stra 2. *mn.* **filistārā** (*prvotno*; Filistri = Filistejci; v.) malogradanin, čifta, purger; samozadovoljan i ograničen čovjek s uskim svakidašnjim i malogradanskim horizontom i licemjernim ponašanjem; »sitna duša«; *prid.* **filistarski** — malogradanski, tjesnogrudan, duševno ograničen; **filistarstvo** — malogradanština, tjesnogrudnost, purgarstvo, ograničenost, uskost duševnog horizonta; *isto* i **filistarština** (Đalski).

1. Koja je prva, a koja posljednja riječ na strani? _____
2. Iz kojeg jezika vode porijeklo riječi:
A) fileti _____
B) filharmonija _____
C) filijala _____
3. Napiši drugo značenje pridjeva **filigranski**.

4. Kako se čita riječ **filioque**? _____
5. Koji oblik riječi **filipika** označava broj tri pored nje? _____
6. Će/gdje treba da pronađeš značenje riječi **filibasteri**? _____

Nastavni listić broj 8

A) Zaokruži broj ispred rečenice u kojoj je crtica pravilno upotrijebljena.

1. Ta grupa je bila popularna 60-ih godina prošlog vijeka.
2. Pomogao mu je mladić koji je imao 20-tak godina.
3. Prisustvovao je 5-todnevnom seminaru.
4. Pozvan je na 15-godišnjicu proslave mature.
5. D-mol se pominje i u Balaševićevim pjesmama.

B) Zaokruži broj ispred rečenice koja je ispravno napisana.

1. Boravio je u Australiji od 1989. do 1995. godine.
2. Boravio je u Australiji od 1989. – 1995. godine.
3. Boravio je u Australiji od 1989 – 1995. godine.

Objasni odgovor.

C) U sljedećem tekstu pronađi i podvuci grešku, a zatim ono što je pogriješeno ispravno napiši.

Britanac Čarls Stjuart bavio se istraživanjem srednje Australije u dva navrata, od 1828. do 1830. i od 1844. do 1845. godine, i prvi je ispitao rijeke Mjurej i Darling. Njegov zemljak Edvard Ajr otkrio je 40-tih godina XIX vijeka kopneni put duž južne obale od grada Adelaide do Albanija, a Škotlandanin Džon Stjuart prešao je Australiju od sjevera do juga za godinu.

Nastavni listić broj 9

1. rečenica

Pisati o ...

2. rečenica

Pridružiti ću ...

3. rečenica

Više puta ...

4. rečenica

Ali, pisati

5. rečenica

Stariji smo...

6. rečenica
Od stidljivih...

7. rečenica
Nadmetanja...

8. rečenica
Pa onda...

9. rečenica
Kad pogledam...

10. rečenica
Lica koja su...

11. rečenica
Ta ista lica...

12. rečenica
Od stidljivih...

13. rečenica
Mješavina tuge i...

14. rečenica
Poslije toga...

15. rečenica
Srećan sam...

Nastavni listić broj 10

Ispravi greške u sljedećim rečenicama koristeći znake za korekturu teksta.

1. Obratio nam se podpredsednik.
2. Ti tebi kupi što želiš.
3. Potvrda mi je potrebna zbog upisa u srednju školu.
4. Dopotovao sam sa autobusom.
5. Priroda je i to kao i mnoge druge probleme riješila na pravi način.
6. Moraću da platim prozor kojeg sam slučajno slomio.
7. Sigurno si čuo da se 10 januara obilježava Svjecki dan smijeha.
8. Ako vam je potreban novi kompjuter obratite se nama.
9. Voz koji vjerovatno naj manje zagađuje životnu sredinu upravo je proradio na liniji Lonkoping-Vestvik u Švedskoj.

Nastavni listić broj 11

1. Uživajte u trenucima odmora.
2. Trebali smo da se prijavimo juče.
3. Od naših stalnih slušaoca dobili smo mnogo korisnih predloga.
4. Nisam se dogovarao sa nikim.
5. Odnešeno je preko sto kilograma starog papira.
6. Obzirom na odličnu igru u predhodnim utakmicama, vjerovatno će ući u reprezentaciju.
7. U vezi petog predloga želim nešto da kažem.
8. Milicino treće mjesto na festivalu „Zlatna pahulja“ biće proslavljeno večeras a stiće i velika torta od njenih drugara iz odjeljenja.
9. Naš opis nebi bio potpun ukoliko nebi pomenuli i rijeku San karlos koja se uliva u jezero.
10. Dok šetamo ka vidikovcu nailazimo na žbunje posuto žutim cvjećem.

Nastavni listić broj 12

U sljedećim primjerima riječi su pogrešno akcentovane. Uočite greške a zatim te riječi izgovorite pravilno.

1. Trčâ sam al ništa.
2. More se plāvî.
3. Takve dîkê niđe nema.
4. Skākâ je na glavu.
5. Najbolji drug mi je Đōkò.
6. I Nîkò je stiga, pa smo svi zajedno pošli.
7. To je Pērò što predaje fizičko.
8. Fālà ti što si me spremila za maskenbal.
9. Ona može pričât do sútura.
10. Naš prěšèdnîk je je dolazio u školu.
11. Nasula je vodê u krčag.
12. Nabrala je sve pečûrke u obližnjoj šumi.
13. Onda spremaju zimnicu: papri̇ke, krastavce...

(Primjeri preuzeti iz knjige dr Dušanke Popović, Standardni jezik i nastava jezika u osnovnim školama, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2011)

RJEŠENJA NASTAVNIH LISTIĆA

Rješenje nastavnog listića broj 1

A) 2

B) Prvi tekst je reklamni, iako je prvi dio pitanje, jer je usmjeren na isticanje povoljnosti koje pruža naručivanje putem SMS-a.

Drugi tekst je intervju jer se sastoji iz pitanja i odgovora na postavljeno pitanje. Pitanje je posebno naglašeno da bi se razlikovalo od odgovora, kratko je i jasno postavljeno, za razliku od odgovora koji je duži.

Rješenje nastavnog listića broj 3

1. B)

2. 2.

3. omiljenom (ulicom)

4. A) uvučena

B) otmena

C) skladne

D) prelijepe

5. kao da su se majstori, ali i vlasnici, takmičili ko će napraviti bogatiju i ljepšu tranzenu od metala

6. A)

Rješenje nastavnog listića broj 4

Hoćete li doći večeras? Vjerovatno.

Zvono! Čujem!

Nijesam uradio treći zadatak. Ni ja.

Bio je umoran i tužan. Više tužan.

Je li mlađa ili starija? Mlađa.

Rješenje nastavnog listića broj 6

A)

Član 1.

Radi stvaranja povoljnijih uslova i proširivanja materijalne osnove za razvoj, jačanje i usavršavanje sistema društvene zaštite djece, ustanovljava se „Dječja nedjelja“.

Član 2.

Prva sedmica u mjesecu oktobru svake godine određuje se kao „Dječja nedjelja“ na teritoriji Republike Crne Gore.

Član 4.

Za vrijeme trajanja „Dječje nedjelje“ savjeti za vaspitanje i brigu o djeci u opštinama mogu organizovati akcije prikupljanja dobrovoljnih priloga od fizičkih i pravnih lica.

Iz Zakona o „Dječjoj nedjelji“, Službeni list SRCG, broj 26, decembar 1973.

B) stvaranje – stvarati
proširivanje – proširivati
razvoj – razviti
jačanje – jačati
usavršavanje – usavršavati
trajanje – trajati
vaspitanje – vaspitati
prikupljanje – prikupljati

Rješenje nastavnog listića broj 7

1. Prva – Fileas Fog; posljednja – filistar
2. A) italijanskog
B) grčkog
C) latinskog
3. fin, precizno izrađen, nježan, krhak
4. fliokve
5. oblik dativa
6. kod objašnjenja riječi fibustjeri

Rješenje nastavnog listića broj 8

- A) 1, 4, 5
B) 1

Kad se upotrijebi prijedlog od u pisanju vremenskog trajanja, mora da se upotrijebi i prijedlog do.

- C) 40-ih

RJEŠENJA ZADATAKA IZ RADNE SVESKE

1. DA VAS PITAM

1. a) Meša Selimović i Marina Trumić–Kisić.
b) Pitanja postavlja Marina Trumić–Kisić, a na njih odgovara Meša Selimović.
c) Povod za ovaj intervju je Njegoševa nagrada za roman "Derviš i smrt".
d) Zato što je Meša Selimović autor romana "Derviš i smrt".
e) U NIN-u. (U NIN-u, 1969. godine).
2. *Rješenja zavise od obrazloženja učenika.*
3. Nije. Nema formu intervjua, nedostaju pitanja na koja intervjuisani odgovaraju./ Nije, jer ovdje pisci – Tabuki i Borhes – ne odgovaraju na pitanja, već iznose svoj stav.
4. Odgovori učenika treba da se odnose na pitanja tipa: Što je za vas pisanje? Ili: Kako se osjećate dok pišete svoja djela?
5. *Rješenja zavise od rada učenika.*
6. 2, 1, 4, 3
7. subjekatske, objekatske i priloške
8. *Rješenja zavise od odgovora učenika.*
9. X treba upisati pored 2, 3, 5, 6.
10. A) Ako nabavim njegovu adresu napisaću mu pismo.
Svađao sam se sa bratom jer je vozio moj bicikl.
Volim što sjedim sa Jovanom.
Gledao sam utakmicu koja je bila neizvjesna do kraja.
Čim dođe Aldin krećemo.
B) 1,5
C) Ako nabavim njegovu adresu, napisaću mu pismo.
Čim dođe Aldin, krećemo.
11. 1) *kad*
2) *da*
3) *Ako*
4) *Čim*
5) *jer*
12. odnosne, zavisnoupitne i izrične
13. 1, 4, 5
14. A) izrične
B) Upotrijebljeni su glagoli pitati, gledati i predložiti, tj. glagoli govorenja i opažanja u glavnoj rečenici. (*i slični odgovori*)
15. *Rješenja zavise od odgovora učenika.*

2. SA STILOM

1. opis spoljašnjeg izgleda
2. a) izgled krova 2 opis fasade 3 opis prostora oko kuće 5 prozori, vrata 4 opšti izgled 1 utisci emocije 6
b) 3.
3. Zidovi u dnevnom boravku prekriveni su crno-bijelim fotografijama različitih motiva.
Podvučena rečenica je dio opisa enterijera.
4. enterijera
5. a) 3. enterijera
b) *Rješenja zavise od odgovora učenika.*
v) Opisu nedostaju pridjevi.
6. 3, 2, 1, 4
7. a) 2.
b) 1.
8. *Rješenja zavise od odgovora učenika.*
9. a) Oni
b) Mi
v) Ti
10. 3
11. 3
12. a)
13. Učiš li?
Ja učim biologiju. Što ti učiš?
Ja čitam lektiru?
Koju lektiru čitaš?
Ja čitam lektiru "Tom Sojer".
Je li roman zanimljiv?
Prilično mi je zanimljivo.
14. v)
15. v)
16. g) đ)
17. a) g)
18. a) Ovaj ispit se lako polaže.
b) Čulo se za njegova djela.
v) Već dugo se čeka na obnovu porušenog mosta.

19. 1, 5.
20. a) ko
b) kako
v) kad
g) što
21. Osjeća se da postaje sve zanimljivije.
Ne zna se kako će se sve završiti.
Istina je da je ove sezone bio najbolji.
Poznato je da je važno znati strani jezik.

3. O PISCIMA, REDITELJIMA, GLUMCIMA, NAUČNICIMA...

1. DA
NE
DA
DA
2. A) 2
B) Pjevač Đorđe Balašević piše o sopstvenom životu.
C) U prvom tekstu se govori o životu i stvaralaštvu Dada Đurića, a u drugom tekstu pjevač Đorđe Balašević piše o svom životu i poslu. (*i slični odgovori*)
3. Dado Đurić, subjekat; poznati slikar, apozicija
rođen, imenski predikat; slikar, imenski predikat
Debife, subjekat; prodavac, imenski predikat
Kordije, subjekat; Dadovo, atribut
slikarstvo, subjekat; slikarstvo, imenski predikat
svjesna, imenski predikat; ljudski, atribut
jad, subjekat
4. 1. Danas, Lola, idemo kod Tanje.
2. Da li si napisao domaći, Gojko?
3. Sanja, idemo na kupanje.
4. Hej, Vesna, pozovi me oko šest.
5. 1. kvalitativni/genitiv svojstva
2. subjekatski
3. vremenski
4. slovenski
6. 1. priloška odredba za cilj
2. priloška odredba za uzrok
3. priloška odredba za način
4. priloška odredba za mjesto
5. priloška odredba za vrijeme
7. Rješenja zavise od odgovora učenika

8. 1. Uputili smo se ka centru grada.
 2. Išao sam prema pozorištu kad mi je zazvonio telefon.
 3. Obećao mi je da će to uraditi poslije škole.
 4. Lenka se obradovala ruži.
9. A)
 1. čitav dan, akuzativ mjere
 2. u petak, vrijeme
 3. za minut, akuzativ mjere
 4. kroz Budvu, mjesto
 5. pod brezu, mjesto
- B)
 1. olovku, pravi objekat
 2. za njega, nepravi objekat
 3. cvijeće, u vazui; pravi objekat, priloška odredba za mjesto
 4. u jedan glas, priloška odredba za način
10. 1. sredstvo
 2. način/načinsko
 3. vrijeme/vremensko
 4. društvo
 5. mjesto/značenje mjesta
 6. mjesto/značenje mjesta
11. 1. kvalitativni
 2. vremenski
12. 3, 5
13. A) Uvijek se upotrebljava s prijedlogom.
 B) značenje mjesta/mjesno
14. autobiografija – nominativ, Gale Dali – genitiv
 u Barseloni – lokativ, predstavljena autobiografija – nominativ
 Elene Ivanovne Djakonove – genitiv, poznatije – genitiv
 Gala Dali – nominativ, supruge slavnog Salvadora Dalija – genitiv
 u knjizi – lokativ, uspomene – akuzativ, dijete - nominativ
 epizode – akuzativ, iz svog života - genitiv
 s poznatim slikarem – instrumental, Autobiografija - nominativ
 pod naslovom – instrumental, Tajni život. Neobjavljeni dnevnik – nominativ
 napisana – nominativ
 na francuskom jeziku – lokativ, u njoj – lokativ
 fotografije i razglednice – nominativ, priča - nominativ
 o njenom životu – lokativ, u Rusiji – lokativ
 o putovanjima – lokativ, u Italiju i SAD – akuzativ
 Elena – nominativ, rođena – nominativ, u Kazanju, u Rusiji – lokativ, udata – nominativ
 za pjesnika Pola Elijara – akuzativ, ju – akuzativ
 godine – genitiv, sa Salvadorom Dalijem – instrumental
 za njega – akuzativ, dvije godine – genitiv, rukopis - nominativ
 pronađen – nominativ, godina – genitiv, u jednom koferu – lokativ
 u zamku Pubol – lokativ, koji – nominativ, Salvador – nominativ, Gali – dativ
 u kojem – lokativ, ona – nominativ, sahranjena – nominativ, godine - genitiv

RJEŠENJE TESTA 1

1. A) Unutra su smještene i orgulje sa 7.800 cijevi koje su nedavno restaurirane, ali još uvijek ne rade kako treba.
B) Zato što je u njoj opisan enterijer.
2. Okean.
3.
 - A) 1
 - B) U prvom tekstu Branislav Nušić piše o sopstvenom životu, a u drugom i trećem tekstu govori se o životu i stvaralaštvu Iva Andrića i S.M. Ljubiše. (*i slični odgovori*).
4. A) Sastoji se od pitanja i odgovora, objavljen je u novinama.
B) Pitanja postavlja novinar (Milisav Nenadović) a odgovara Dragomir Bečanović (nekadašnji prvak svijeta u džudou).
C) Intervju je objavljen u dnevnom listu „Republika“, 18. septembra 2007. godine.
5. 2.
6. S kime ste saradivali na ovom CD-u? (*i slični odgovori*)
7. A) 1 – uslovna
2 – namjerna
3 – vremenska
B) Ukoliko ne bude vjetra, idemo na kupanje.
8. 3
9. u gradu – lokativ
plaćanje – nominativ do 60 mjeseci – genitiv
bez žiranata – genitiv odlaska – genitiv; u banku – akuzativ
dostava – nominativ na kućnu adresu – akuzativ
10. CD-u – lokativ, priloška odredba za mjesto
s drugim autorima – instrumental, priloška odredba za društvo
Aleksandra Milutinović – nominativ, subjekat
za album – akuzativ, nepravi objekat
pjesmu – akuzativ, pravi objekat
ljubav – nominativ, subjekat
pjesma – nominativ, subjekat
najavni singl – nominativ, imenski predikat
u saradnji – lokativ, priloška odredba za način
s Dušanom Alagićem – instrumental, priloška odredba za društvo

4. VJEROVALI ILI NE

1. Vijest, izvještaj, intervju, reportaža.
2. A) Ko? Što? Će/Gdje? Kad? Kako? (Zašto?)
B) Za vijest i izvještaj.
3. *Za tekst Kraljević na Siciliji*
Ko – Crnogorski pijanista Boris Kraljević
Što – predstaviće se (nastupiće)
Će/Gdje – u koncertnoj sali „Diocesamo“ u Kataniji, na Siciliji
Kad – večeras
Kako – sa istaknutim violinistom Gernatom Vinishoferom, profesorom Konzervatorijuma u Beču, i sopranom Kjarom Ursino iz Italije

Za tekst Jezik slobode i kulture

Ko – konferencija za novinare
Što – upriličena je
Će/Gdje – u Francuskom kulturnom centru u Podgorici
Kad – juče
Zašto – povodom obilježavanja Dana frankofonije u Crnoj Gori
4. A) Sažeto govori tekst *Kraljević na Siciliji*, a o toku događaja *Jezik slobode i kulture*.
B) večeras; juče
Ne.
Na osnovu priloga za vrijeme, drugi tekst može da bude i vijest i izvještaj, pošto se prilog juče može upotrijebiti prilikom pisanja i vijesti i izvještaja.
5. VIJEST REPORTAŽA
6. *Rješenja zavise od odgovora učenika.*
7. Boško.
Tekst je subjektivan, autor je u prvom planu i pripovijeda u prvom licu, što nije karakteristično za reportažu.
8. A) Predstavljanje Bratislave, zapažanja i komentari novinara.
B) Neaktuelnost, živost u izlaganju, primjese književnoumjetničkog stila.
9. Zato što je za reportažu važniji književnoumjetnički stil od novinarskog.
10. Tačnost, preciznost, jasnost i jednostavnost izražavanja.
11. Da bi svi čitaoci mogli da razumiju što je napisano.
12. A) 2
B) Tekst broj 2 je vijest – odgovara na 5 pitanja.
13. A) Da privuče pažnju.
B) Sve u mojoj kući./ Lozinka za dobru komunikaciju. (Prihvatiti oba odgovora uz obrazloženje.)
14. Prijedloško-padežna konstrukcija je grupa riječi koja se sastoji iz prijedloga i nekog padeža.

15. A) za dobru komunikaciju; u mojoj kući
B) akuzativ; lokativ
16. *Rješenja zavise od odgovora učenika.*
17. kod/od/do moje kuće
uz moju kuću/na moju kuću
po mojoj kući/na mojoj kući/o mojoj kući
18. A) Različiti padeži koji imaju isto značenje.
B) *Rješenja zavise od odgovora učenika.*
19. A) *Rješenja zavise od odgovora učenika.*
Npr. Na stolu je bila knjiga kožnog poveza. (kvalitativni genitiv)
Na stolu je bila knjiga sa kožnim povezom. (kvalitativni instrumental)
- B) *Rješenja zavise od odgovora učenika.*
Npr. Pio je mlijeko. (pravi objekat)
Pio je mlijeka. (dioni genitiv)

5. MOLBA, ŽALBA, TUŽBA...

1. a) c) e)
2. c)
3. 5, 4, 2, 6, 3, 7, 1.
4. 3, 5.
5. d).
6. 4.
7. *Rješenja zavise od odgovora učenika.*
8. svitanje
To je glagolska imenica, ostale nijesu.
9. udisaj
lomljava
dolazak
početak
kretanje
čekanje
10. uskrsnuće, raspeće
jotacija

11. a) obezbjeđenju
b) plovidbu
c) upis
d) dobitak
12. Informisanje, obavještanje, zagađenjima, izvještaje, ostvarivanju, Izvještaje, ostvarivanju
13. razgovarali su
ojećam
uvjerali su ih
saznali smo
testirali su
analizirali su
moći
14. a) U prizemlju su pukle vodovodne cijevi.
b) Predošetila sam da će mi se nešto lijepo desiti.
c) U toku noći će se naoblačiti.
d) Na njegovo slikarstvo uticali su francuski impresionisti.
15. trpjeti – trpljeti; lijepota – ljepota; tetci – tetki; napici – napitci;
izpričati – ispričati; najjužniji – najjužniji; izčupati – iščupati;
čestitki – čestitci; ligi – lizi
16. a) sudski, podpredsjednik, rasformirati, iztrčati, predhodni, otšampati, pretpostaviti.
b) jednačenje suglasnika po zvučnosti (potpredsjednik, istrčati, prethodni, odšampati).
17. IŠČEKATI
IŠČEZNUTI
RAŠČUPATI
RAŠČISTITI
jednačenje suglasnika po zvučnosti i jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe.
18. konjaniče, družē, duše – prva palatalizacija
mućan, brižan, ušni – prva palatalizacija
oblaci, nalozi, orasi – druga palatalizacija
đevojci, nozi, svrsi – druga palatalizacija
ljući, crnji, skuplji – jotacija
pišem, skaćem, dišem – jotacija
radosna, bolesna, masna – gubljenje suglasnika
19. druga palatalizacija – čestitki
gubljenje suglasnika – potcijeniti
jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe – jedanput
prva palatalizacija – spremaćica
jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe – razljutiti
jednačenje suglasnika po zvučnosti – predšedavati
20. sastanak – nepostojano a
prijedlog – druga palatalizacija
pašće – jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe
istrčati – jednačenje suglasnika po zvučnosti
znao – promjena l u o
razaznati – umetnuto a
bezakonje – gubljenje suglasnika
možeš – prva palatalizacija
šever – jotacija
najcrnji – prva palatalizacija

21. a) učesnici – druga palatalizacija, originalna – nepostojano a
- b) predstojećim – odstupanje od jednačenja suglasnika po zvučnosti, praznicima – druga palatalizacija
- c) zadaci – druga palatalizacija, teški – jednačenje suglasnika po zvučnosti, nepostojano a
- d) predstavljanje – odstupanje od jednačenja suglasnika po zvučnosti, ruskih – gubljenje suglasnika, gradskoj – odstupanje od jednačenja suglasnika po zvučnosti, biblioteci – druga palatalizacija
- e) zahvalni – nepostojano a, prilici – druga palatalizacija

6. OD RIJEČI DO RIJEČI

1. a) Zbog toga što u narudžbenici piše da je za svaku narudžbu potrebno izvršiti posebnu uplatu.
b) Rješenja zavise od odgovora učenika.
v) Jedan dio ostaje pošti (banci), a drugi uplatiocu.
2. *Rješenja zavise od odgovora učenika.*
3. normiran
Norma
pravopisima i gramatikama
4. 1 – đ
2 – g
3 – d
4 – b
5 – a
6 – v
5. 1. ortografska
2. leksička
3. morfološka
4. stilistička
5. ortoepska
6. sintaksička
6. *Rješenja zavise od odgovora učenika.*
7. a) 2.
b) 2, 4.
8. a) 4.
b) *Rješenja zavise od odgovora učenika.*
9. nestandardno izražavanje
10. strpiti sto,
viljuška, uplašen, preplašen
11. a)
„Ma đe mi je oni broj telefona?
Kad ti nešto treba, a ti tek onda vidiš koliko nepotrebnih stvari imaš usred kuće.

Neka, neka, dok se naljutim... jedan dan sve ću to pobačat napolje. A će li sam metnuo taj broj?
Što im ja lijepo ne bi napisao pismo?

A što ću pisat kad mogu lijepo okrenut i ... A milije će im bit da im napišem. Kako smo dobili telefon, niko nam pismo nije napisao. Evo petnaest godina. Ma zašto da pišem kad se skoro svaki dan čujemo?

Ne čujemo, bogomi, ako oni ne zovnu kadgod. A i ko će zvat na ovu skupoću? A opet, lijepo je kad dobiješ pismo. Može ga ponovo uzet pa pročitati. Kad dobiješ pismo, ka da si s njim, svega se sjetiš. A telefonom je još bolje, ne moraš se sjećati, odma sve čuješ. A kako da počnem pisati? Telefonom je lako „alo, alo, alo, jesi li ti to, a ... ovde...e, jesi li me pozna...“

(*Pismo, Dragan Uskoković, iz knjige Pile od sokola, Univerzitetska riječ Nikšić 1989*)

- b) oni – onaj
pobačati – pobacati
metnuo – stavio, sklonio
(ja) bi – bih
napisao – napisao
pisati – pisati
okrenut – okrenuti
bit – biti
kako smo dobili – otkad smo dobili...
bogomi – bogami
zovnu – pozovu
zvat – zvati
na ovu skupoću – na (po) ovoj skupoći
može – možeš
uzet – uzeti
pročitati – pročitati
kao – kao
sjećati – sjećati
odma – odmah
pisati – pisati
pozna – prepoznao

12. lokalni govor: kastig, portun
standardni jezik: ostvariti, marginalan, pleonazam
sleng: kinta, frka, iskulirati

13. privatnost
najčešće se koristi u dijalogu
nepripremljenost

14. Prevario si me.
Otkrio sam što smjeraš.
Lijepo smo se proveli.
Film je bio odličan.

15. *Rješenja zavise od odgovora učenika.*

16. *Rješenja zavise od odgovora učenika.*

RJEŠENJE TESTA 2

1.

OBLIK NOVINARSKOG IZRAŽAVANJA	KARAKTERISTIKE										
Vijest	①	2	3	④	5	⑥	7	⑧	⑨	⑩	11
Izveštaj	1	②	3	④	5	⑥	7	⑧	⑨	⑩	11
Reportaža	1	2	③	4	⑤	6	⑦	⑧	⑨	10	⑪

Napomena: Priznaje se i ako učenik kod reportaže zaokruži i br. 10.

2. 2

3. A) reportaži
B) 2
V) 2, 4

4. 1

5. A) tri godine **garancije** – genitiv
garancija tri godine – nominativ
B) Jesu, smisao izraza ostaje isti iako se mijenja padež imenice.

6. jednačenje suglasnika po zvučnosti
umetnuto **a**
jotacija
jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe

7. A) sprečavanje
predviđanje
razvoj
razvijanje

B) razmještati
otići
lomiti
izazvati

V) Kada popunjavate uplatnicu
zato što je predstava otkazana
Dok bude trajala trka (*i slični odgovori*)

8.

CENTRALNA BANKA CRNE GORE	NALOG ZA UPLATU	
MLADEN BOŠKOVIĆ, HERCEG NOVI (Naziv uplatioca)	<input type="text"/> (model)	<input type="text"/> (Poziv na broj zaduženja)
POLUGODIŠNJA PRETPLATA NA ČASOPIS "GLOBUS" (Svrha uplate)	EUR 20,00 (Iznos)	<input type="text"/> (Šifra plaćanja)
PREDUZEĆE "GLOBUS", PODGORICA (Naziv primaoca)	800-111-123 (Broj računa primaoca)	
<input type="text"/> (model)	0207995216888 (Poziv na broj odobrenja)	
<input type="text"/> (Pečat i potpis uplatioca)	☐ (Način izvršenja)	<input type="text"/> (Datum valute)
HERCEG NOVI, 6. MAJ 2009. (Mjesto i datum podnošenja)	<input type="text"/> (Iznos naplaćene naknade)	
Štampa: Štamparija "3M Makarje"	Obr. br. 3	

9.

- A) sleng (DA)NE
lokalni govor DA (NE)
- B) dosjetka, štos
pomodan, moderan
dosađivati
dosađivati se, gubiti vrijeme
kupovina
- V) fensi i šoping (riječ fazon je iz francuskog jezika)

10.

razgovorni

7. PUTUJTE, POSMATRAJTE, PIŠITE

- Rješenja zavise od odgovora učenika.
- Rješenja zavise od odgovora učenika.
- A) putopis
B) običaji, arhitektura
- Rješenja zavise od odgovora učenika.
- A) Na proste, izvedene i složene.
B) Izvođenje, slaganje i kombinovana tvorba riječi.
- stonoga, kućepazitelj, vodovod, Danilovgrad, vojskovođa, ranoranilac, niskogradnja
- 1
- 3
- 1
- 14-godišnji
5-neđeljni
3-dnevni
10-godišnjica

11. A) (od 1271. do 1368)

B) Ako se u pisanju vremenskog trajanja upotrijebi prijedlog **od**, ne može se pisati crta, već se mora napisati i prijedlog **do**.

8. DAN ZA DANOM

1. a) 3

b) 1

c) "Danas je 29. Ustao sam rano. Činilo mi se da sam dobro spavao. Pošao sam u šetnju, lijepo, potrebne misli, ali u pola šetnje sam zanemogao, jedva stigao. I kod kuće ništa čestito nisam mogao da radim. Ispravljao sam Jedinu zapovijest. Vijest od Čertkova da neće doći. Tako je bolje. Slabost sve veća i veća. Spavao sam od 2 do 4 po podne. Sada je prošlo četiri, ustao sam ali sam ipak slab.

30. juna. Sinoć ništa nisam radio. Prošetao. Malo sam svježiji. Danas sam dobro spavao. Čertkov dolazi. Poći ću u jedan sat. Šetao sam. Napisao novu glavu o čudesima, dosta dobro. Lijepa pisma od seljaka i Moločnikova. Aleksandrovo pismo.

3. jula. Propustio sam dva dana. 30. jun. Otišao sam Čertkovu. Radostan susret s njim. Uveče ponovo k njemu.

1 jula. Izjutra sam pisao vrlo dobar odgovor seljaku o obrazovanju. Još nisam završio. Otišao sam na vašar. Bilo je lijepo, ali sam više očekivao. Uveče kod Čertkova. Opet je bilo vrlo lijepo. On je stavio tačne primedbe na Jedinu zapovijest.

d) 2

29. jun Vijest od Čertkova da neće doći.

30. jun Čertkov dolazi.

3. jul Otišao sam Čertkovu. Radostan susret s njim.

1. jul Uveče kod Čertkova

2. b) d) g) h) j)

3. - Nesanica, ni daška vjetra. Još uvijek sam slab i potišten.

- Prije podne sam lako i sa velikim zadovoljstvom radio.

- Dosta toga se promijenilo za samo dva dana.

4. 5, 7, 2, 3, 6, 4, 1.

5. *Rješenja zavise od radova učenika.*

6. a) ženski rod, jednina, treće lice

b) ženski rod, jednina, treće lice

Predikat se slaže sa subjektom u rodu, broju i licu.

7. 1. Sluge su bile nezadovoljne, ali nijesu rekly ništa.

2. Poslije poraza vojvode su pale u nemilost.

8. a) Pogrešno su napisane rečenice 3) i 4).

b) Kukavice su drhtale od straha.

Varalice su pokušale bjekstvo.

9. Povrijeđeno je

je prisustvovalo

je čekalo

10. a) 2, 3, 4.

b) 1.

11. sastaviti
rastaviti
umetnuti izostavljeno
izmijeniti red riječi
poremećen red riječi
izostaviti riječ, nepotrebno
početi novi red

12.

- a) Knjiga je kao i prethodne dvije namijenjena djeci i odraslima, koji žele da nauče najjednostavnije mađjioničarske trikove.
- b) Sada nas čekaju 15 dnevne pripreme koje ćemo obaviti u Kolašinu.
- c) Učenicima koji budu najbolji, predstaviti će školu na daljem takmičenju.

13. Prva varijanta:

O isplativosti svog posla Petar Marković kaže: „Ja i moja porodica još možemo pristojno da živimo od svog rada, ali nekada je bilo mnogo bolje. Nadam se, ipak, da će moji proizvodi dobiti odgovarajuće mjesto u turističkoj ponudi grada i tako postati dostupni svima.“

Druga varijanta:

„Ja i moja porodica još možemo pristojno da živimo od svog rada, ali nekada je bilo mnogo bolje“, kaže Petar Marković o isplativosti svoga posla. „Nadam se, ipak, da će moji proizvodi dobiti odgovarajuće mjesto u turističkoj ponudi grada i tako postati dostupni svima.“

Treća varijanta:

„Ja i moja porodica još možemo pristojno da živimo od svog rada, ali nekada je bilo mnogo bolje. Nadam se, ipak, da će moji proizvodi dobiti odgovarajuće mjesto u turističkoj ponudi grada i tako postati dostupni svima“, kaže Petar Marković o isplativosti svoga posla.

14. A) 3, 5, 7, 10, 12, 14

B) Rješenja zavise od odgovora učenika.

9. I JEZIK IMA ISTORIJU

1. 1
2. crnogorski, srpski, hrvatski, bosanski, makedonski, slovenački, bugarski
3. 3
4. A) Glagoljica.
B) Ćirilo i Metodije.
V) Učenici Ćirila i Metodija, najvjerovatnije Kliment.
5. a) staroslovenski
b) crnogorski, ćirilično i latinično
6. uvijek povjeren
povremen lijepak
đečji/dječji bjesnilo
smjeti smijem

7. a) bijeljeti namjena namjeniti bijekstvo
primijeniti trijezniji sasijeći namjestiti
 b) namijeniti, bjekstvo, trezniji, sasjeći
8. a) fonetski
 b) etimološki
 v) fonetski
9. a) četiri
 kratkosilazni, kratkouzlazni, dugosilazni i dugouzlazni.
 b) dugosilazni
 dugouzlazni
 kratkosilazni
 kratkouzlazni
10. b) d) đ) e)
11. silazni
 Jednosložne riječi imaju samo silazne akcente.
12. a) uložiti prijatelj naveče
 b) - Silazni akcenti mogu se naći samo na prvom slogu u riječi.
 - Višesložne riječi mogu imati sve vrste akcenata.
 - Posljednji slog višesložnih riječi ne može biti akcentovan.
13. a) raspon, Kina, zavjet, opuštati, pristojnost, raskrsnica, vuk
 b) zemlja, kanal, novogodišnji, opširan, svemir
14. b)
 Na osnovu znaka za postakcenatsku dužinu.
 postakcenatska dužina.
 poslije akcentovanog sloga.
15. b) selà
 d) mjestà
 e) igráčà
 ž) vijećà
16. a) – ćeš, za
 – sam, na, je
 – u, ne, ne
 – li, sa, da
 – na
 b) 1. ćeš, je, li, da
 2. sam, na, sa, da
 v) **ne** brini, **ne** kasniš
17. zahvalnost, roditelj, zeleni.

RJEŠENJA TESTA 3

1.
 - A) 1
 - Б) Нема описа људи, догађаја, мјеста, краја, природе, размишљања о догађајима, већ су у тексту дати само подаци о поласку, доласку, боравку у неком крају... (И слични одговори)
2. 3
3. 1
4. А) 48-годишњак
Б) 3
5. А) 2
Б) Именице вишечланог субјекта су у женском роду, па и предикат мора бити у женском роду. (И слични одговори)

6.

Традиционални осми међународни ултрамаратон на 50 км „Монтенегро 2008“, на којем ће учествовати око 50 такмичара, одржаће се данас у Подгорици. Попут предходних и ове године атлетичари ће се надметати Улицом Црногорских Сердара (поред Брда Љубовић) а дужина круга је један километар. Трка почиње у 11 сати а временски лимит ограничен је на шест часова.

Титуле, које су освојили прошле године браниће Драгољуб Копривица из Барског Морнара и Лидија Миклош из екипе подгорички маратон.

7. А) Индоевропској породици.
Б) 2.
В) Браћа Ђирило и Методије
8. А) Након прошлогодишњег тријумфа у Опери Бастиља, на захтев публике, у париској конгресној палати марта 2008. одржаће се једанаест представа панк опере Емира Кустурице „Време Цигана“. За Кустурицу и његове сараднике, уз уметнички изазов, могућност наступа у једној од најцењенијих и највећих оперских кућа на свету, била је можда пресудна да се упусте у ову авантуру. Уследило је више од годину дана рада на адаптацији сценарија, компоновању музике, превођења текста на ромски језик, те неколико месеци проба у Србији и Француској. Атмосферу пред премијеру подгрејавале су приче из париских кафеа да се припрема представа са надреалистичком атмосфером, стално покретног декора, са шареним костимима и живим гускама на сцени, баркама и крововима који лете... о „лудачким“ гласовима певача и музичара кроз овај несвакидашњи уметнички пројекат.
- Б) захтев – захтјев
време – вријеме
уметнички – умјетнички
најцењенијих – најцењенијих
свету – свијету
уследило – услиједило
месеци – мјесеци
подгрејавале – подгријавале
певача – пјевача
9. 3, 4

RJEŠENJA ZAVRŠNOG TESTA

1. 1
2. 3
3. 1 – vijest
2 – reportaža
3 - intervju
4.
 1. dioni/partitivni genitiv
 2. lokativ, vrijeme
 3. dativ koristi
 4. kvalitativni genitiv/genitiv svojstva
 5. akuzativ, mjesto
 6. instrumental, sredstvo.
5.
 1. Kod nas je došla djevojčica **plavih očiju**. (genitiv)
 2. Kod nas je došla djevojčica **s plavim očima**. (instrumental)
6. 1, 3
7. obrazloženje zahtjeva, dokumenta u prilogu i potpis
8.
 1. A) C)
 2. B) D)
 3. Kao da ništa nije bilo.
Koliko više ovaj čovjek!
9. 3
10. A)
 1. popodne
 2. po podne
 3. Zasad
 4. NijedanB)
 1. Rekao je: „Doći ću za praznike ili za vrijeme raspusta.“
 2. Ne brine ni o čemu.
11. A) južnoslovenskoj
B) staroslovenski
C) glagoljica

LITERATURA

1. A. Anderson, Daglas i Itjul, D. Brus *Pisanje vesti i izveštavanje za današnje medije*, Medija centar Beograd, Beograd, 2001.
2. Andrić, Dragoslav, *Rečnik žargona*, BIGZ, Beograd, 1976.
3. Baš, Fransiš, *Moć medija*, Clio, Beograd, 1997.
4. Barić, Eugenija, Mijo Lončarić, Dragica Malić, Slavko Pavešić, Mirko Peti, Vesna Zečević, Marija Znika, *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
5. Berg, Hjužo de, *Istraživačko novinarstvo*, Clio, Beograd, 2007.
6. Bernardi-Glovacki, Zrinjka, *O tekstu*, Školska knjiga, Zagreb, 2004.
7. Bugarski, Ranko, *Jezik u društvu*, Prosveta, Beograd, 1986.
8. Bugarski, Ranko, *Uvod u opštu lingvistiku*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Novi Sad, 1989.
9. Čirgić, Adnan, Ivo Pranjeković, Josip Silić, *Gramatika crnogorskoga jezika*, Ministarstvo prosvjete i nauke Crne Gore, Podgorica, 2010.
10. Čomski, Noam, *Gramatika i um*, Nolit, Beograd, 1972.
11. Čop, Milivoj, *Pismene vježbe i sastavci*, Pedagoško-književni zbor, Zagreb, 1972.
12. Ćirilov, Jovan, *Rečnik novih reči*, Narodna knjiga, Beograd, 1982.
13. Dimitrijević, Radmilo, *Problemi nastave književnosti i maternjeg jezika II*, Izdavački centar studenata, Beograd, 1977.
14. Dimitrijević, Radmilo, *Problemi nastave književnosti i maternjeg jezika III*, Naučna knjiga, Beograd, 1978.
15. Fekete, Egon, Drago Ćupić, Bogdan Terzić, *Srpski jezički savetnik*, Službeni list Srbije i Crne Gore, Srpska školska knjiga, Beograd, 2005.
16. Fekete, Egon, *Jezičke doumice*, Apostrof, Beograd, 2002.
17. Hageman, Verner, *Putevi razvijanja jezičkog izraza*, Savremena škola, Beograd, 1964.
18. Hlebec, Boris, *Englesko-srpski, srpsko-engleski rečnik slenga*, Beogradska knjiga, Beograd, 2006.
19. Ilić, Pavle; Ivan Klajn; Mitar Pešikan, Branislav Brborić, *Jezički priručnik*, RTB, Beograd, 1991.
20. Ivić, Ivan, Ana Pešikan, Slobodanka Antonić, *Aktivno učenje 2*, Ministarstvo prosvete i sporta Republike Srbije, Ministarstvo prosvjete i nauke Crne Gore, Institut za psihologiju, UNICEF, Beograd, 2001.
21. Klaić, Bratoljub, *Rječnik stranih riječi – Tuđice i posuđenice*, Nakladni zavod MH, Zagreb, 1978.
22. Klajn, Ivan, *Ispeci pa reci*, CPL, Beograd, Prometej, Novi Sad, 1999.
23. Klajn, Ivan, *Jezik oko nas*, Nolit, Beograd, 1980.
24. Klajn, Ivan, Milan Šipka, *Veliki rečnik stranih reči i izraza*, Prometej, Novi Sad, 2006.
25. Klajn, Ivan, *Pisci i pismenjaci*, CPL, Beograd, Prometej, Novi Sad, 1999.
26. Klajn, Ivan, *Rečnik jezičkih nedoumica*, Čigoja štampa, Beograd, 1997.
27. Klajn, Ivan, *Stranputice smisla*, NIN, Beograd, 2000, (drugo izdanje)
28. Klikovac, Duška, *Gramatika srpskoga jezika*, Službeni list Srbije i Crne Gore, Srpska školska knjiga, Beograd 2004/2005.
29. Klikovac, Duška i Vesna Lompar, *Zbirka zadataka iz gramatike srpskog jezika za osnovnu školu*, Srpska školska knjiga, Beograd, 2005.
30. Kornj, Daniel, *Etika informisanja*, Clio, Beograd, 1999.
31. Kotler, Filip, *Upravljanje marketingom*, Mate, Zagreb, 2001.
32. Kristal, Dejvid, *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*, Nolit, Beograd, 1998.
33. Kristal, Dejvid, *Kembrička enciklopedija jezika*, Nolit, Beograd, 1995.
34. Kvintilijan, Marko Fabije, *Obrazovanje govornika*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1985.
35. Lalević, S. Miodrag, *Sinonimi i srodne reči srpskohrvatskog jezika*, Nolit, Beograd, 2004.
36. *Leksikon novinarstva*, Beograd, 1979.
37. Letić, Dobrila i Jovan Vuksanović, *Srpski jezik i književnost*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1994.
38. Mamuzić, Ilija, *Nastava usmenog i pismenog izražavanja u osnovnoj školi*, Beograd, 1967.
39. Mamuzić, Ilija, *Prilozi savremenoj nastavi maternjeg jezika*, Savremena škola, Beograd, 1959.
40. Marinković, Simeon, *Metodika kreativne nastave srpskog jezika i književnosti*, Kreativni centar, Beograd, 1995.

41. Micić, dr Stevan, *Nastava jezika i književnosti u osnovnoj i srednjoj školi*, Pedagoški zavod Vojvodine, Novi Sad, 1982.
42. Mićunović, Ljubo, *Rečnik stranih reči*, Prosvetni pregled, Beograd, 1998.
43. Milićević, Blažo, *Nastava kulture izražavanja*, Svjetlost, Sarajevo, 1974.
44. Miljanić, P. Mihailo, *Novinarske poduke i douke*, Radio Crne Gore i Inpropex, Podgorica, 2001.
45. Milošević, dr Miloš, *Gramatički priručnik*, Draganić, Beograd, 1998.
46. Nikolić, Milija, *Metodika nastave srpskohrvatskog jezika i književnosti*, Zavod za izdavanje udžbenika SRS, Beograd, 1988.
47. Ostojić, Branislav, *Kratka pregledna gramatika srpskoga jezika*, Unireks, Podgorica, 1997.
48. Popović, Dušanka, *Standardni jezik i nastava jezika u osnovnim školama*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2011.
49. *Pravopis crnogorskoga jezika*, Ministarstvo prosvjete i nauke Crne Gore, Podgorica, 2010.
50. *Pravopis srpskohrvatskog jezika* (školsko izdanje), Matica srpska, Matica hrvatska, Novi Sad, Zagreb, 1989.
51. Rajnvajn, Ljubomir i Marin Mladenov, *Oblici novinarskog izražavanja*, Beograd, 1980.
52. Rosandić, Dragutin, *Nastava hrvatskosrpskog jezika i književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 1968.
53. Slavković, Dušan, *Uvod u novinarstvo*, Beograd, 1973.
54. Stevanović, Mihailo, *Savremeni srpskohrvatski jezik I i II*, Naučna knjiga, Beograd, 1969.
55. Šamić, Midhat, *Kako nastaje naučno djelo*, Zavod za izdavanje udžbenika, Sarajevo 1972. (treće izdanje)
56. Šipka, Milan, *Zanimljiva gramatika*, CPL, Beograd, Prometej, Novi Sad, 1999.
57. Škaljić, Abdulah, *Turcizmi u srpskohrvatskom-hrvatskosrpskom jeziku*, Svjetlost, Sarajevo, 1985.
58. Težak, Stjepko, *Govorne vježbe*, Zagreb, 1980.
59. Težak, Stjepko, *Gramatika u osnovnoj školi*, Zagreb, 1980.
60. Vasić, Vera, Tvrtko Prčić, Gordana Nejgebauer, *Rečnik novijih anglicizama*, Zmaj, Novi Sad, 2001.
61. Vujaklija, Milan, *Leksikon stranih reči i izraza*, Prosveta, Beograd, 1996/97.
62. Vuković, Branko, *Naše jezičke boljke*, Podgorica, 1997.